

Agenda – Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Hybrid – Ystafell Bwyllgora 3	Marc Wyn Jones
Senedd a fideogynadledd drwy Zoom	Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Iau, 25 Ionawr 2024	0300 200 6565
Amser: 09.30	SeneddHinsawdd@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–11.30)

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau
(09.30)

2 Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024–25 – rhan 1

(09.30–10.30)

(Tudalennau 1 – 102)

Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd

Lee Waters AS, y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau – Llywodraeth Cymru

Claire Bennett, Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd Amgylcheddol – Llywodraeth Cymru

Peter McDonald, Cyfarwyddwr Seilwaith Economaidd – Llywodraeth Cymru

Elen Shepard, Dirprwy Gyfarwyddwr Newid Hinsawdd a Thlodi Tanwydd – Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Briff ymchwil – Craffu ar Gyllideb Ddrafft Newid Hinsawdd ar gyfer 2024–25

Papur – Llywodraeth Cymru: Cyllideb Ddrafft Newid Hinsawdd ar gyfer 2024–25

Papur – atodiad A, Llywodraeth Cymru (Saesneg yn unig)

Papur – Llywodraeth Cymru: Pecyn Briffio Ariannol y Gyllideb Ddrafft –
Disgrifiad fesul Llinell Wariant yn y Gyllideb (Saesneg yn unig)

Egwyl (10.30–10.40)

3 Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024–25 – rhan 2

(10.40–11.30)

Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd

Lee Waters AS, y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau – Llywodraeth Cymru

Claire Bennett, Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd Amgylcheddol – Llywodraeth
Cymru

Peter McDonald, Cyfarwyddwr Seilwaith Economaidd – Llywodraeth Cymru

Elen Shepard, Dirprwy Gyfarwyddwr Newid Hinsawdd a Thlodi Tanwydd –
Llywodraeth Cymru

4 Papurau i'w nodi (11.30)

4.1 Cytundeb Cysylltiadau Rhyngsefydliadol

(Tudalen 103)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd at Gadeirydd y Pwyllgor
Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad mewn perthynas â'r Cytundeb
Cysylltiadau Rhyngsefydliadol

4.2 Cadwraeth a Defnydd Cynaliadwy o Amrywiaeth Fiolegol Forol Ardaloedd y tu hwnt i Awdurdodaeth Genedlaethol (“cytundeb BBNJ”)

(Tudalennau 104 – 105)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
at y Cadeirydd mewn perthynas ag Cadwraeth a Defnydd Cynaliadwy o

Amrywiaeth Fiolegol Forol Ardaloedd y tu hwnt i Awdurdodaeth Genedlaethol
("cytundeb BBNJ")

- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(vi) a (ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod
(11.30)**

Cyfarfod preifat (11.30–12.00)

- 6 Trafod y dystiolaeth a ddaeth i law o dan eitem 2 ac eitem 3**

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Memorandwm ar Gynigion y Gyllideb Ddrafft ar y Newid yn yr Hinsawdd ar gyfer 2024-5

Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith – 25 Ionawr 2024

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth am gynigion y gyllideb Newid Hinsawdd fel y'u hamlinellir yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25 a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr 2023. Mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor hefyd.

Cyd-destun Strategol

Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o gyllidebau ar gyfer y MEG Newid Hinsawdd a gyhoeddwyd yng Nghyllideb ddrafft 2024-25

CLIMATE CHANGE - SUMMARY	2023-24 Final Budget Feb 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget Feb 2023 Restated	Budget Reductions / Allocations	2024-25 Changes	2024-25 Draft Budget December 2023
Resource	1,165,687	1,187,687	-78	28,398	1,216,007
Capital	1,766,278	1,665,393	0	-33,327	1,632,066
Total Resource & Capital	2,931,965	2,853,080	-78	-4,929	2,848,073
Total AME	57,477	-60,295	0	-2,871	-63,166
CLIMATE CHANGE - TOTAL BUDGET	2,989,442	2,792,785	-78	-7,800	2,784,907

Adnoddau

Mae'r newidiadau a wnaed o Gyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 ym mis Chwefror 2023 (wedi'i hailddatgan i gyfrif am newidiadau i'r portfolio) fel a ganlyn:

£000	Newidiadau 2024/25
Gostyngiadau yn y Gyllideb	(150,078)
Dyraniadau'r Gyllideb	150,000
Trosglwyddiadau o gronfeydd wrth gefn	28,398
Cyfanswm	28,320

Mae cyfanswm dyraniad y gyllideb yn cael ei gynrychioli gan y pwysau sy'n wynebu gwasanaethau rheilffordd Trafnidiaeth Cymru. O'r £150.078m o arbedion sy'n ariannu, neu'n lleihau'r pwysau, dim ond £116.278m sy'n ymwneud â llinellau'r gyllideb sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn, ac maent fel a ganlyn:

Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)		£'000
3770	Ynni Glân	(5,400)
3771	Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd	(1,900)
1893	Ynni Morol	(200)
2256	Gwariant Cynllunio a Rheoleiddio	(100)
2230	Rheoli Perygl Llifogydd a Chyflenwi Polisi Dŵr	(8,500)
2232	Cyflenwi Diogelwch Tomenni Glo	(700)
2817	Diogelu'r Amgylchedd	(250)
2820	Lleoedd Lleol ar gyfer Natur	(750)
2825	Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion	(1,500)
2827	Coedwigaeth	(2,715)
2451	Cyfoeth Naturiol Cymru	(24,000)
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	(3,000)
2195	Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi	(1,000)
2832	Galluogi Adnoddau Naturiol	(3,008)
2875	Polisi Morol, Tystiolaeth ac Ariannu	(250)
1885	Gweithrediadau'r Rhwydwaith	(16,855)
1883	Hedfanaeth	(1,250)
1880	Cymorth Bysiau	(150)
1895	Trafnidiaeth Cymru	(39,250)
1890	Rheilffyrdd: Ategol	(250)
2030	Teithio Cynaliadwy a Llesol	(5,250)
	Cyfanswm	(116,278)

Mae nifer o'r newidiadau ariannu a ailbroffiliwyd mewn meysydd lle'r oedd cynnydd wedi'i gynllunio yn y cyllid sylfaenol ar gyfer rhaglen, lle'r oedd rhaglen yn dod i ben a lle mae patrymau gwariant hanesyddol wedi awgrymu y gellid ail-gwmpasu cyllid heb fawr o effaith. Mae newidiadau i amserlenni cyflawni a gynlluniwyd hefyd wedi'u hystyried, yn hytrach na diffyg cyflawni, yn ogystal â dulliau cyflawni eraill.

Mae'r trosglwyddiadau o gronfeydd wrth gefn o ganlyniad i gyfnewid cyfalaf i refeniw gyda'r MEG Materion Gwledig a gymeradwywyd fel un cylchol a weithredwyd yn gyntaf yng Nghyllideb Atodol gyntaf 2023/24 (£23m) a dyraniad ychwanegol o gronfeydd wrth gefn i reoli costau MIM yr A465 (£5.2m). Mae'r newidiadau hyn ar gyfer llinellau'r gyllideb sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn wedi'u crynhoi yn y tabl canlynol:

Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)		£'000
1893	Ynni Morol	600
2451	Cyfoeth Naturiol Cymru	17,450
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	148
1884	Rheoli Asedau'r Rhwydwaith	5,200
2030	Teithio Cynaliadwy a Llesol	5,000
	Cyfanswm	28,398

Cyfalaf

Mae'r newidiadau a wnaed o Gyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 ym mis Chwefror 2023 (wedi'i hailddatgan i gyfrif am newidiadau i'r portffolio) fel a ganlyn:

£000	Newidiadau 2024/25
Gostyngiadau yn y Gyllideb	(37,327)
Dyraniad y Gyllideb o Gronfeydd Wrth Gefn	27,000
Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn	(23,000)
Cyfanswm	(33,327)

Mae'r trosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn yn ymwneud â'r cyfnewid cyfalaf i referniw gwerth £23m a ddisgrifiwyd yn y tabl Adnoddau cynharach sy'n dangos dyraniad mewn cronfeydd wrth gefn, gyda'r dadansoddiad BEL fel y'i dangosir yn y tabl canlynol:

Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)		£'000
2820	Lleoedd Lleol ar gyfer Natur	(4,710)
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	(12,400)
2832	Galluogi Adnoddau Naturiol	(290)
1893	Ynni Morol	(600)
2030	Teithio Cynaliadwy a Llesol	(5,000)
	Cyfanswm	(23,000)

Mae'r dyraniadau o gronfeydd wrth gefn gwerth £27m yn cynrychioli dyraniadau Cyfalaf Trafodiadau Ariannol, gyda £20m yn ymwneud â llinellau cyllidebol sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn, fel a ganlyn:

Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)		£'000
2809	Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	20,000

Gwariant Ataliol

Mae'r cynigion cyllideb hyn yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiad sy'n cefnogi mesurau ataliol hyd y bo modd. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau yn effeithiol yn ganolog i gyflawni ein blaenoriaethau. Unwaith y bydd gwariant wedi'i gynllunio yn unol â blaenoriaethau, mae

gennym brosesau sydd wedi hen ennill eu plwyf ar waith er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol at y dibenion a fwriadwyd.

Defnyddir metrigau penodol i werthuso rhaglenni cymorth, fel y nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru, er enghraifft.

Cyfeirir at yr asesiad a'r gwerth am arian maes o law yn y cwestiynau penodol.

Llunio polisiâu sy'n seiliedig ar dystiolaeth

Mae dystiolaeth o ystod eang o ffynonellau yn sail i'n penderfyniadau ariannol megis ymchwil a gyhoeddwyd, ymgysylltu â rhanddeiliaid, gwerthusiadau polisi blaenorol ac ystadegau. Mae hyn wedi'i ymgorffori yn y broses o wneud penderfyniadau, gyda rhai enghreifftiau fel a ganlyn:

Mae dystiolaeth yn parhau i gael ei chasglu ar effeithiau amgylcheddol cynhyrchion untro problemus sydd wedi'u gwneud o blastig neu sy'n cynnwys plastig. Mae hyn yn cynnwys Llywodraeth Cymru yn cymryd rhan mewn dau ymgynghoriad sy'n cwmpasu'r DU gyfan ar gynigion i gyflwyno deddfwriaeth i wahardd neu gyfyngu ar y defnydd o gadachau gwlyb sy'n cynnwys plastig ac e-sigaréts/fêps untro. Mae'r ymarferion hyn wedi caniatáu i Lywodraeth Cymru gysylltu ag ymchwil ac ymgysylltu â rhanddeiliaid ar lefel y DU. Bwriad y gwaith hwn yw parhau i gyflawni'r Rhaglen Lywodraethu i ddeddfu i ddiddymu eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu'n aml.

Yn sail i weithrediad ehangach y Strategaeth Economi Gylchol mae ystod o dystiolaeth, gan gynnwys, er enghraifft, dadansoddiad cyfansoddiadol o ffrydiau gwastraff i ddeall meysydd lle gellid gwella ailgylchu neu atal gwastraff (cyhoeddwyd Dadansoddiad Cyfansoddiadol o Wastraff Trefol yng Nghymru (2022) ym mis Gorffennaf 2023); data ar berfformiad ac effeithlonrwydd gweithrediadau ailgylchu a rheoli gwastraff Awdurdodau Lleol, gan gynnwys mesur effaith carbon ein hailgylchu (cyhoeddwyd data rheoli gwastraff trefol awdurdodau lleol rhwng Ebrill 2022 a Mawrth 2023 ar 7 Rhagfyr 2023); a thystiolaeth i gefnogi gwell effeithlonrwydd o ran adnoddau ymhellach i fyny'r hierarchaeth wastraff (er enghraifft, arolygon i roi darlun o ymddygiadau'n ymwneud ag ailddeddfyddio ac atgyweirio a gwastraff bwyd).

Mae ein dull o gyflawni Cymru Sero Net yn canolbwyntio ar sicrhau pontio teg. Er mwyn cryfhau ein dull gweithredu, gwnaethom gyhoeddi cais am dystiolaeth ar ddiwedd 2022. Roeddem yn falch ein bod wedi cael 117 o ymatebion gan ystod eang o sefydliadau o fydd busnes, y byd academaidd, sefydliadau'r trydydd sector, undebau llafur a grwpiau cymunedol. Cyhoeddwyd crynodeb o'r 117 o ymatebion ym mis Hydref ac mae'r wybodaeth wedi helpu i lywio dull Llywodraeth Cymru o sicrhau Pontio Teg. Cyhoeddwyd ymgynghoriad ar ein Fframwaith Pontio Teg ar 5 Rhagfyr 2023.

Un o brif flaenoriaethau Cymru sero net fu datblygu strategaeth wres i nodi sut y bydd Cymru'n datgarboneiddio gwres adeiladau domestig a diwydiannol yng Nghymru a fydd yn hanfodol i gyflawni sero net. Lanswyd ein hymgynghoriad ar y Strategaeth yn yr haf a daeth i ben ar 8 Tachwedd. Bydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad hwnnw'n cael eu dadansoddi a'u cyhoeddi mewn strategaeth derfynol yn gynnar yn 2024.

Mae ein gwaith ar gynllunio ynni wedi cynhyrchu sylfaen dystiolaeth ronynnog yn nwylo awdurdodau lleol a fydd o gymorth i flaenoriaethu a datblygu prosiectau ledled Cymru a all gyflawni manteision o ran yr hinsawdd a'r economi. Gall y dystiolaeth hon gefnogi datblygu a chyflawni polisi ar draws meysydd gwres, trafnidiaeth a'r amgylchedd adeiledig a gall ysgogi buddsoddiad allanol mewn rhwydweithiau ynni.

Mae Trafnidiaeth Cymru yn diweddarau ac yn cyhoeddi ar ein rhan ddata monitro a gwerthuso ar gyfer Strategaeth Drafndiaeth Cymru a fydd yn cael ei ddefnyddio i olrhain cynnydd yn erbyn cyflawni'r blaenoriaethau a'r uchelgeisiau a nodi unrhyw feysydd lle gallai fod angen ymyriadau pellach i gyflawni ein targedau. Mae hyn yn rhan o'r gwaith ehangach y mae'r uned ddadansoddi yn Trafnidiaeth Cymru yn ei wneud ar ein rhan i gefnogi asesu polisiau a chynlluniau i gyflawni uchelgeisiau a dyletswyddau statudol Llywodraeth Cymru gan ddefnyddio prosesau casglu a chyfosod data pwrpasol a modelau trafndiaeth Cymru gyfan.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb ddrafft yn dangos sut rydw i wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Aethom ati i adolygu tueddiadau cyfredol a rhagamcaniadau y dyfodol a'u heffeithiau posibl yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy. Gwnaethpwyd hyn er mwyn sicrhau, hyd y bo modd, nad yw ymatebion tymor byr yn cael effeithiau niweidiol yn y tymor hwy.

Mae'r Strategaeth Economi Gylchol, *Mwy nag Ailgylchu*, wedi cael ei chydabod fel strategaeth enghreifftiol o ran Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn y ffordd mae nodau llesiant a ffyrdd o weithio cenedlaethau'r dyfodol yn sail i'r camau gweithredu a'u gweithrediad. Er enghraifft, ar waith i gefnogi aiddosbarthu bwyd dros ben er budd teuluoedd a chymunedau, gan gynnwys y rhai sy'n byw mewn tldi; ac mae'r rhaglenni a'r mentrau ailddefnyddio ac atgyweirio ledled Cymru yn cefnogi pobl i fyw'n fwy cynaliadwy a lleihau costau yn yr argyfwng costau byw, gan ddarparu cyfleoedd i ennill sgiliau newydd hefyd.

Asesiad cydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, rydym wedi arfer dull integredig mewn perthynas ag asesiadau effaith, yn ogystal ag ystyried effaith penderfyniadau a pholisiau ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), sy'n parhau i fod yn sbardun pwysig sy'n arwain ein hystyriaethau Cyllidebol.

Mae ein Cyllideb yn nodi effeithiau ein penderfyniadau gwario, gan gynnwys tynnu sylw at benderfyniadau gwario sy'n effeithio'n uniongyrchol ar ein rhanddeiliaid. Ategir hyn gan yr Asesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA), sy'n amlinellu'r dystiolaeth a'r effeithiau strategol sydd wedi cefnogi ein penderfyniadau gwario.

Strwythur y Gyllideb

Crynodeb o Ddyraniadau a Newidiadau i'r Gyllideb

Dadansoddiad o gyllideb ddrafft 2024-25 yn ôl Maes Rhaglenni Gwariant (SPA), Cam Gweithredu a Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL), refeniw a chyfalaf, ynghyd â dyraniadau Cyllideb Derfynol 2023-24 fel cymhariaeth. Disgrifiad naratif o'r meysydd polisi sy'n cael eu hariannu drwy bob BEL.

Mae Atodiad A yn darparu'r tablau BEL llawn ar gyfer y portffolio Newid Hinsawdd fel y'u cyhoeddwyd fel rhan o'r gyllideb ddrafft.

Ymatebion i Gwestiynau Penodol

Deddfwriaeth

Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023

Mae gwaith yn parhau ar gyflawni ymrwymiad Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru i ddeddfu i ddiddymu eitemau plastig untro sy'n cael eu taflu'n aml. Ar 30 Hydref 2023, dechreuodd cam cyntaf cychwyn y cynhyrchion a restrir yn Nhabl 1, Atodlen 1 i Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023 (y Ddeddf). Bydd y gwaith yn parhau yn ystod 2024/25 i gychwyn y gwaharddiadau a'r cyfyngiadau ar y tri chynnyrch sy'n weddill (bagiau plastig, cynhyrchion wedi'u gwneud o blastig oco-so-ddiraddadwy a chaeadau cwpanau a chynwysyddion bwyd polystyren). Mae'r Ddeddf hefyd yn nodi dau gynnyrch blaenoriaeth i'w hystyried ymhellach, gydag ymgynghoriad DU gyfan ar y cyd eisoes wedi'i gynnal mewn perthynas â chadachau gwlyb sy'n cynnwys plastig. Bydd tystiolaeth hefyd yn cael ei cheisio mewn perthynas â chydau saws. Bydd gwaith deddfwriaethol ehangach hefyd yn cael ei wneud yn ystod 2024/25 mewn perthynas â fêps untro tafladwy.

Datblygu deddfwriaeth i gefnogi Cynllun Dychwelyd Ernes a Chyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr

Mae'r gyllideb ddrafft yn darparu ar gyfer y gwaith sy'n gysylltiedig â datblygu'r deddfwriaeth ar gyfer cynllun cyfrifoldeb estynedig cynhyrchwyr ar gyfer pecynwaith (EPR) a'r cynllun dychwelyd ernes ar gyfer cynwysyddion diod (DRS). Mae'r diwygiadau EPR yn cael eu datblygu ar draws y DU, gyda mewnbwn helaeth gan swyddogion polisi a gwasanaethau cyfreithiol Llywodraeth Cymru. Bydd y rheoliadau DRS yn cael eu gwneud ar sail Cymru yn unig. (gweler rhagor o fanylion isod – mewn ymateb i gais yn ymwneud yn benodol â datblygu a chyflawni'r cynlluniau hyn)

Cyflwyno Rheoliadau Ailgylchu yn y Gweithle

Mae'r gyllideb ddrafft yn darparu ar gyfer y gwaith sy'n gysylltiedig â chyflwyno'r Rheoliadau Ailgylchu yn y Gweithle a ddaw i rym ar 6 Ebrill 2024, gan gefnogi gweithgareddau sy'n ofynnol ar gyfer gweithredu, rheoleiddio a monitro'r gofynion newydd yn llwyddiannus. Bydd tystiolaeth hefyd yn cael ei chasglu a'i hadolygu mewn perthynas â'r bwriad o gyflwyno yn y dyfodol y gofyniad i wahanu deunyddiau ychwanegol megis tecstilau, cyfarpar trydan bach a phlastigau hyblyg ar gyfer eu hailgylchu.

Y Bil Mwyngloddiau a Chwareli (Tomenni Nas Defnyddir) arfaethedig:

Mae'r setliad cyllideb refeniw diogelwch tomenni glo yn cynnwys costau ar gyfer cwmpasu a dylunio cofrestr asedau genedlaethol, ac ar gyfer recriwtio'r Bwrdd ar gyfer yr awdurdod goruchwylio newydd, gan gynnwys y costau rhedeg cychwynnol yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25. Er na ragwelir y bydd y corff yn mynd yn fyw yn ystod y flwyddyn ariannol hon, mae'r gyllideb ar gyfer 2024-25 hefyd yn cynnwys arian i dîm Llywodraeth Cymru sefydlu'r corff cyhoeddus newydd.

Mae Asesiad Effaith Rheoleiddiol llawn bron â'i gwblhau yn ôl yr angen cyn cyflwyno'r Bil Mwyngloddiau a Chwareli (Tomenni Nas Defnyddir), a fydd yn darparu costau manwl ar gyfer sefydlu'r corff cyhoeddus newydd (gan gynnwys staffio) a gweithredu'r drefn newydd. Mae tybiaethau megis chwyddiant cyflog a chodiadau cyflog wedi'u cynnwys yn y gwaith hwn.

Bil yr Amgylchedd (Ansawdd Aer a Seinweddau) (Cymru)

Cafodd y Bil ei basio gan y Senedd ddiwedd mis Tachwedd. Ar hyn o bryd, mae'n disgwyl Cydsyniad Brenhinol. Mae ei ddarpariaethau'n cynnwys: cryfhau pwerau Gweinidogion Cymru i osod targedau ansawdd aer; gosod dyletswyddau ar Weiniogion Cymru i hyrwyddo ymwybyddiaeth o lygredd aer a ffyrdd o leihau neu gyfyngu ar lygredd aer; cryfhau'r

fframwaith deddfwriaethol ar gyfer rheoli ansawdd aer lleol a'r strategaeth ansawdd aer genedlaethol; gwella deddfwriaeth rheoli mwg; ymestyn pwerau presennol Gweinidogion Cymru mewn perthynas â chodi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd a cherbydau'n segura, a gosod dyletswydd newydd ar Weinidogion Cymru i baratoi a chyhoeddi strategaeth genedlaethol ar seinweddau.

Bydd Cynllun Sŵn a Seinwedd Cymru 2023-2028, a gyhoeddwyd ar 4 Rhagfyr 2023, yn cyflawni rhwymedigaeth Gweinidogion Cymru o dan y Bil i baratoi a chyhoeddi strategaeth sy'n cynnwys eu polisiau mewn perthynas ag asesu, rheoli a dylunio seinweddau yng Nghymru. Yng ngoleuni'r cyfyngiadau a'r pwysau presennol ar gyllid cyhoeddus, nid yw'r strategaeth genedlaethol gyntaf hon ar seinweddau yn cyhoeddi gwariant newydd sylweddol gan y llywodraeth nac yn neilltuo camau gweithredu costus i gyrff cyhoeddus eraill. Yn hytrach, mae'n ceisio manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wneud penderfyniadau gwell a mwy integredig ar draws yr holl feysydd polisi a sefydliadau perthnasol, er mwyn cyflawni seinweddau priodol yn y dyfodol.

Cyhoeddwyd Memorandwm Esboniadol, gan gynnwys Asesiad Effaith Rheoleiddiol, pan gyflwynwyd y Bil ac mae wedi'i ddiweddarau drwy gydol y broses graffu. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi costau a buddion amcangyfrifedig darpariaethau'r Bil.

Mae'r Bil wedi cael ei ddatblygu yn ystod cyfnod heriol yn ariannol. Mae'r cyd-destun cyllidol heriol hwn yn debygol o barhau. Bydd cyllid penodol yn cefnogi gweithredu'r Bil, gan gynnwys ar gyfer y ddyletswydd newydd sy'n ymwneud â hyrwyddo ymwybyddiaeth o lygredd aer. Fel y nodwyd gan y Gweinidog Newid Hinsawdd a'r Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd wrth graffu ar y Bil, bydd angen i ni wneud penderfyniadau pwysig sy'n seiliedig ar dystiolaeth ynghylch graddfa ac amseru gweithredu rhywfaint o'r is-ddeddfwriaeth sy'n codi o ddarpariaethau'r Bil. Er enghraifft, ar gyfer y targedau ansawdd aer newydd a'r trefniadau monitro cysylltiedig, mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn cynnwys ystodau o gostau. Bydd angen gwneud penderfyniadau yng nghyd-destun cynlluniau gwario ar gyfer cylchoedd cyllideb y dyfodol, gan hefyd gydymffurfio â'r terfynau amser a nodir yn y Bil ar gyfer gwneud rheoliadau penodol.

Bil ar Lywodraethu Amgylcheddol a Thargedau Bioamrywiaeth

Mae disgwyl i bapur gwyn gael ei lansio ar gyfer y Bil ar Lywodraethu Amgylcheddol a Thargedau Bioamrywiaeth ym mis Ionawr 2024. Mae Asesiad Effaith Rheoleiddiol drafft yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd i gyd-fynd â'r papur gwyn. Bydd hwn yn darparu amcangyfrif cychwynnol o gostau a fydd yn cynnwys sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol newydd i Gymru, yn ogystal â'r goblygiadau ar gyfer gosod targedau statudol newydd ar Weinidogion Cymru a chyrrff cyhoeddus ehangach Cymru. Ni ddisgwylir effaith ariannol lawn y cynigion hyn tan ar ôl i'r Bil gael ei basio gan y Senedd, a fyddai'n debygol o olygu blwyddyn ariannol 2026-27

Yr Amgylchedd

Cyflawni'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur, gan gynnwys rheoli a monitro'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol.

Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i gyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni blaenoriaethau a champau gweithredu allweddol a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Adfer Natur (NRAP - <https://llyw.cymru/cynllun-gweithredu-adfer-natur>) sy'n ymwneud â diogelu ein cynefinoedd a'n rhywogaethau o bwys a chreu rhwydweithiau ecolegol cydnerth. Mae'r cynllun hwn yn cael ei ddiweddarau ar hyn o bryd i gyd-fynd â'r targedau a'r nodau a nodir yn y Fframwaith Bioamrywiaeth Byd-eang newydd, yn ogystal â diffinio'r camau sydd eu hangen i gyflawni ein targedau statudol domestig arfaethedig.

Bydd y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol yn elwa ar gyllid drwy barhau i ddarparu ein Rhaglen Rhwydweithiau Natur (NNP) yn 24/25, gan helpu i gyflawni ein targed 30x30. Mae'n allweddol i wella cyflwr a chysylltedd ein safleoedd morol a daearol gwarchoddedig, gan greu rhwydweithiau ecolegol gwydn a fydd yn caniatáu i'n cynefinoedd a'n rhywogaethau mwyaf bregus ffynnu. Bydd hefyd yn helpu i gyflwyno natur i ble bynnag mae pobl yn byw drwy ymgysylltu â chymunedau lleol, nid yn unig er budd ein hamgylchedd ond hefyd er budd ein hiechyd a'n llesiant. Bydd monitro a gwerthuso cadarn yn rhan annatod o'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

Rhaglen Rhwydweithiau Natur, Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawngydd a Natur am Byth.

Rhaglen Rhwydweithiau Natur

Rhaglen Rhwydweithiau Natur (NNP) – Bydd y dyraniad hwn yn caniatáu parhau i gyflawni'r NNP, gan adeiladu ar gyflawni Cytundebau Rheoli Tir gan CNC a'r Gronfa Rhwydweithiau Natur gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol sy'n ymgorffori'r argymhellion a'r camau gweithredu sy'n deillio o'r archwiliad dwfn bioamrywiaeth.

Lleoedd Lleol ar gyfer Natur

Ar hyn o bryd, mae'r Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn ei phedwaredd flwyddyn, gyda chyllid dangosol o £35.4M o gyfalaf a £8.9m o refeniw wedi'i ddyrannu am ddwy flynedd arall. Mae £19.7m o gyfalaf a £2.95m o refeniw wedi'i ddyrannu ar ôl adolygu'r gyllideb sy'n cynnwys gostyngiad o £750k mewn refeniw a £4.71M mewn cyfalaf ar gyfer 2024-25. Hyd yn oed gyda'r gostyngiadau hyn, mae lefelau cyllid wedi cynyddu'n gymedrol ar gyfer y rhaglen dros y 2 flynedd nesaf i gefnogi ehangu cynlluniau Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn well o fewn cymunedau ac i helpu i ariannu mwy o brosiectau cyfalaf ar lawr gwlad. Un effaith nodedig yr ail-flaenoriaethu cyllid yw oedi'r cynllun Chwalu Rhwystrau a reolir gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol. Noder nad yw'r ffigurau hyn yn cynnwys elfennau Bioamrywiaeth a Morol ac Arfordirol sy'n rhan o ddarpariaeth y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur ond a ariennir o dan Linellau Gwariant yn y Gyllideb eraill.

Mae'r rhaglen wedi bod yn llwyddiannus iawn yn ei thair blynedd gyntaf, gyda'r cyflawniadau wedi'u crynhoi isod. Cyfanswm gwariant y rhaglen y llynedd oedd £11.4m.

Tabl 1 – Prif Allbynnau ar gyfer Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur 2020-2023.

Prif Allbwn	Cyfansymiau 2020/21 - 2022/23
Mannau Gwyrdd wedi'u creu neu eu gwella'n sylweddol	1951
Dolydd ac ymylon ffordd bywyd gwyllt gydag arferion torri gwair newydd	730
Perllannau cymunedol wedi'u creu	407
Prosiectau tyfu cymunedol	521
Nifer y gwirfoddolwyr sy'n cymryd rhan	12343
Coed wedi'u plannu (coetir trefol, trwchus bach, ymylon ffordd, parcdir)	Tua 210 hectar

Rhagwelir bellach y bydd pob un o fesurau targed y Rhaglen Lywodraethu ar gyfer 'creu Mannau Gwyrdd' yn cael eu cyflawni gan Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn unig, gyda llawer yn cael eu rhagori arnynt erbyn diwedd y rhaglen. O arwyddocâd arbennig i Fioamrywiaeth, mae'r rhaglen wedi ariannu newidiadau Cymru gyfan i arferion torri gwair mewn mannau gwyrdd cyhoeddus ac ar ymylon ffyrdd. Erbyn hyn, mae momentwm i'r newid ymddygiad hwn, ac mae'n bwysig bod hynny'n parhau.

Mae'r gwaith o gyflawni'r rhaglen yn mynd rhagddo'n llawn eleni, gyda'r holl gynlluniau bellach ar waith, ac eisoes wedi ymrwymo £17.1m i gyflawni'r rhaglen eleni. Mae Llywodraeth Cymru ar y trywydd iawn o ran cyflawni'r rhaglen bresennol, ond nid yw bellach yn hyfyw uwchraddio'r rhaglen yn ôl y disgwyl oherwydd ymarfer adolygu'r gyllideb diweddar sydd wedi arwain at ail-flaenoriaethu cronfeydd sydd heb eu hymrwymo. Mae tua £480k o gyllid Refeniw (13% o'r gyllideb) ac £1M o gyllid Cyfalaf wedi'i 'ryddhau' o'r BEL i'r MEG ehangach. Y cynlluniau allweddol sydd wedi cael eu heffeithio yw Cynllun Treftadaeth y Loteri Genedlaethol sy'n rheoli cynlluniau Grant Cyfalaf a Chwalu Rhwystrau

Mae natur hyblyg y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn ein galluogi i addasu'n gyflym i amgylchiadau sy'n newid. Fel y dangoswyd gan ba mor gyflym y cafodd fy nghyhoeddiad ar gyfer y £3.3M ychwanegol o gyllid ar gyfer camau gweithredu Bioamrywiaeth ei gynnwys yng Nghynllun Partneriaeth Natur Lleol Lleoedd Lleol ar gyfer Natur ar gyfer y contract rheoli cynllun sydd newydd ei gaffael.

Gellir addasu'r rhaglen hon i waith trawsadrannol. Cafodd y cynllun peilot blaenorol yn 2022/23 ar gyfer cynyddu Capasiti Morol ac Arfordirol (*Cynllun Partneriaeth Morol ac Arfordirol*) ei hwyluso drwy'r Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur. Mae llwyddiant y cynllun peilot wedi arwain at ariannu a chaffael cynllun annibynnol fel cynllun cydweithredol trawsadrannol (*Capasiti'r Môr a'r Arfordir*) ar gyfer 2023-2025.

Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd

Dadansoddiad o dystiolaeth sy'n ymwneud â thargedau sero net yw'r sail ar gyfer y cynnydd yn y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd sy'n hanfodol i ddiwallu anghenion poblogaeth Cymru ac sydd wedi llywio'r cynigion gwariant hyn.

Natur am Byth

Natur am Byth – Bydd y dyraniad hwn yn parhau i ddarparu'r cyllid cyfatebol sydd ei angen i gyflawni'r prosiect pedair blynedd hwn a arweinir gan CNC. Nod y prosiect yw mynd i'r afael â dirywiad y rhywogaethau sydd dan y bygythiad mwyaf yng Nghymru, gan weithio gydag amrywiaeth o bartneriaid sy'n helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng natur.

Canlyniadau archwiliad dwfn Llywodraeth Cymru i fioamrywiaeth a'r ymrwymadau disgwylidig a wnaed yn COP15.

Mynychodd y Gweinidog Newid Hinsawdd COP15 ym mis Rhagfyr 2022. Rydym wedi ymrwymo i ddatblygu a chyflwyno deddfwriaeth i osod targedau natur yn y gyfraith yng Nghymru i sbarduno ein camau gweithredu yn y dyfodol ac rydym yn gweithio tuag at wneud hynny. Bydd angen cyllid i gefnogi datblygiad technegol y targedau hyn i'w gosod mewn is-ddeddfwriaeth (fel yr amlinellir uchod). Mae ein strategaethau allweddol, megis y Polisi Adnoddau Naturiol a'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur, yn cael eu diweddarau yn barod ar gyfer COP16 ym mis Rhagfyr 2024 i adlewyrchu'r camau brys sydd eu hangen i gyflawni ein hymrwymadau yn erbyn y targedau byd-eang i wrthdroi dirywiad natur.

Arweiniodd yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth at ystod o argymhellion gyda'r nod o sbarduno camau y gallwn eu cymryd ar y cyd ar unwaith i gefnogi cyflawni nod '30x30' y CBD yn

ystyrlon, yn ogystal â mynd i'r afael â'r argyfwng natur. Bydd cyllid yn cael ei ddyrannu i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r argymhellion a'r camau gweithredu. Bydd cymryd camau effeithiol i fynd i'r afael â'r argyfwng natur erbyn 2030 yn gofyn am gyllid digonol – mae cyllideb wedi'i dyrannu i gefnogi datblygiad model cyllid arloesol yn y dyfodol. Dyrannwyd cyllid i gynyddu cyflawniad y Rhaglen Mawndiroedd ac i ddatblygu gwaith y Partneriaethau Natur Lleol

Cyflwyno'r Cynllun Aer Glân.

Nod y Cynllun Aer Glân i Gymru: Awyr lach, Cymru lach yw gwella ansawdd aer a lleihau effeithiau llygredd aer ar iechyd pobl, ar fioamrywiaeth, ar ein heconomi. Mae'r Cynllun yn pennu llwybr ar gyfer sicrhau aer glanach, wedi'i strwythuro o gwmpas pedair thema graidd:-

- Pobl – diogelu iechyd a llesiant cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol
- Yr amgylchedd - Cymryd camau i gefnogi ein hamgylchedd naturiol, ein hecosystemau a'n bioamrywiaeth
- Llewyrch - Gweithio gyda diwydiant i leihau allyriadau, gan helpu i greu Cymru Ianach a mwy llewyrchus
- Lle - Creu lleoedd cynaliadwy drwy wella prosesau cynllunio, seilwaith a thrafnidiaeth

Rydym yn ymgymryd ag ystod eang o waith gydag adrannau'r Llywodraeth, gwahanol sectorau o'r economi a'r cyhoedd i fwrw ymlaen â'r camau uchelgeisiol yn y Cynllun. Bydd cyllid yn cefnogi'r gwaith o gyflawni ei ymrwymadau, gan gynnwys camau i sicrhau cydymffurfiaeth frys â therfynau NO₂ statudol, ehangu ein gallu i ymateb i ddigwyddiadau, a gwaith Rheoli Ansawdd Aer Lleol (sicrhau bod y drefn yn canolbwyntio ar iechyd a'i bod yn cymryd ymagwedd ataliol). Bydd mesurau yn y Cynllun hefyd yn helpu i gyflawni ymrwymadau lleihau allyriadau'r DU ar gyfer llygryddion erbyn 2030, a bydd yn cefnogi ein nodau datgarboneiddio

Gweithredu'r Strategaeth Coetiroedd i Gymru, gan gynnwys Rhaglen y Goedwig Genedlaethol

Mae'r gyllideb ddrafft yn dyrannu refeniw [£6.4m] a chyfalaf [£8.3m] ar gyfer coedwigaeth. Mae gostyngiad o £2.7m mewn refeniw ac £1m mewn cyfalaf yn erbyn cynlluniau blaenorol. Cyflawnwyd yr ail-flaenoriaethu hwn drwy ail-broffilio gwaith wedi'i gynllunio ar fynediad a llwybrau cyhoeddus yn y Goedwig Genedlaethol, gan flaenoriaethu gweithgareddau y mae angen eu cynnal nawr ac oedi'r rhai a all ddechrau yn y blynyddoedd i ddod. Bydd y gyllideb yn parhau i gefnogi datblygiad parhaus y Goedwig Genedlaethol, a byddwn yn defnyddio'r broses arafach o gyflwyno gwaith mynediad i hwyluso mwy o goetir i ymuno â'r rhaglen. Byddwn yn parhau i ddarparu cyllid drwy'r Grant Buddsoddi mewn Coetir i helpu i greu coetiroedd newydd a gwella'r rhai presennol.

Bydd cyllid coedwigaeth hefyd yn cefnogi ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i greu Strategaeth Ddiwydiannol ar gyfer Pren a swyddogaethau coedwigaeth trawsffiniol megis iechyd coed a Chod Carbon Coetiroedd.

Roedd £32m dros dair blynedd wedi'i ymrwymo i'r cynlluniau creu coetir newydd a lansiwyd ym mis Awst 2022, gyda chymorth tîm gwirio coetir yn CNC i helpu i sicrhau, lle mae plannu'n cael ei ariannu, ei fod wedi'i gynllunio'n dda ac yn briodol.

Gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, yn cynnwys y defnydd a wneir o'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol.

Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn nodi sut y byddwn yn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol dros y degawd nesaf gyda'r amcanion i flaenoriaethu buddsoddiad, gwella ein dealltwriaeth o risg, meithrin cydnerthedd, atal mwy o bobl rhag dod i gysylltiad â risg ac ymateb i ddigwyddiadau.

Aeth CNC ati yn ddiweddar i gyflwyno adroddiad Adran 18 i'r Gweinidog Newid Hinsawdd yn amlinellu'r cynnydd a wnaed wrth weithredu'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol.

Lluniwyd yr adroddiad ffeithiol o wybodaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdodau Rheoli Risg sy'n gweithredu yng Nghymru, ac mae'n amlinellu'r cynnydd yn erbyn y 24 mesur:

- Mae 13 mesur eisoes wedi'u cwblhau, er bod 7 o'r rheini'n gofyn am i weithgareddau parhaus cysylltiedig barhau a 4 yn gofyn am ystyried y camau nesaf. Mae 9 ar y gweill, gyda 5 o'r mesurau hynny y tu ôl i'r targed, ac mae 2 yn dal heb ddechrau neu ar stop.

Mae'r adroddiad yn dangos bod cynnydd da wedi'i wneud o ran cyflawni'r mesurau ac, o ganlyniad, yr amcanion o fewn y Strategaeth. Fodd bynnag, mae sawl maes gwaith yn parhau i fod ar y gweill neu heb eu dechrau eto ac mae'n amlwg bod gwaith pellach allweddol i'w gwblhau yn y flwyddyn i ddod.

Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys ymrwymiad i ariannu amddiffyniad llifogydd ychwanegol ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi yn ystod tymor y Senedd hon. Y llynedd, gwnaethom gytuno ar gyllideb gyfalaf tair blynedd gwerth £102 miliwn i'n galluogi i gynllunio ein buddsoddiad yn well rhwng 2022/3 a 2024/5 i gefnogi cymunedau sy'n wynebu risg. Eleni, yn 2023/4, gwnaethom ddyrannu £75 miliwn o gyllid cyfalaf a referiw ar gyfer y Rhaglen Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd, ein buddsoddiad uchaf mewn un flwyddyn hyd yma.

Bydd ein Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol (CRMP) yn dod i ben eleni, gyda gwaith adeiladu'r 15 cynllun i ddechrau erbyn mis Mawrth 2024. Bydd y cynllun yn buddsoddi dros £200m mewn seilwaith arfordirol allweddol ac yn lleihau'r perygl llifogydd a/neu erydu arfordirol i dros 15,200 o gartrefi a busnesau. Bydd hyn yn helpu i gyflawni bron i 35% o ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ariannu amddiffyniad llifogydd ychwanegol ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi.

Ansawdd Dŵr, gan gynnwys cymorth ar gyfer y Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd

Mae ansawdd dŵr o dan bwysau o fygythiadau amrywiol. Priodolir prif achosion methiant o dan y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yng Nghymru i'r sector amaeth, mwyngloddiau a chwareli (gan gynnwys llygredd o hen fwyngloddiau metel), y sector trafndiaeth, llygredd trefol a gollyngiadau'r diwydiant dŵr. Mae'n angenrheidiol bod dull traws-sector integredig yn cael ei ddatblygu a'i weithredu ledled Cymru er mwyn gwella ansawdd dŵr yn y tymor hir. Gan gydnabod yr holl bwysau, rydym wedi ymrwymo i ddarparu dros £40 miliwn o gyllid ychwanegol rhwng 2022-23 a 2024-25 i fynd i'r afael â heriau ansawdd dŵr ledled Cymru. Yn 2023-4, rydym hefyd wedi darparu cyllid grant cyfalaf o £15 miliwn i CNC i wella cydymffurfiaeth â Rheoliadau Amgylchedd Dŵr (Cyfarwyddeb Fframwaith Dŵr) (Cymru a Lloegr) 2017 a deddfwriaeth gysylltiedig a fydd yn sicrhau gwelliannau mewn ansawdd dŵr.

Un o'r ymrwymadau yn ein Rhaglen Lywodraethu yw dechrau dynodi safleoedd dyfroedd ymdrochi mewndirol, yn dilyn llwyddiannau ein dyfroedd ymdrochi arfordirol. Rydym wedi rhoi hwb i'r capasiti yn CNC drwy ariannu cynghorydd Polisi Ansawdd Dŵr pwrpasol i arwain ar weithredu'r ymrwymiad hwn i ddechrau dynodi dyfroedd ymdrochi mewndirol.

Eleni, rydym hefyd wedi darparu hyd at £1.1 miliwn o gyllid i'n Byrddau Rheoli Maethynnau i gefnogi'r gwaith o gyflawni camau blaenoriaeth mewn dalgylchoedd afonydd Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) sy'n methu, gan gynyddu cyfanswm ein cyfraniad hyd yma i £1.5 miliwn. Mae'r gwaith hwn yn rhan o broses ehangach yr Uwchgynhadledd Llygredd Afonydd gyda'r holl sectorau allweddol, sydd â'r nod o sbarduno ein dull o fynd i'r afael â llygredd ffosforws mewn afonydd ACA sy'n methu yng Nghymru. Roedd ein huwchgynhadledd ddiweddaraf ar 30 Tachwedd a bydd yr Uwchgynhadledd nesaf yn cael ei chynnal gan Cyfoeth Naturiol Cymru ym mis Mawrth 2024.

Yn 2022, sefydlwyd y Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd i werthuso'r dull presennol o reoli a rheoleiddio gorlifoedd yng Nghymru ac i nodi cynlluniau manwl i sbarduno newid a gwelliant cyflym. Mae Llywodraeth Cymru yn aelodau ochr yn ochr â Cyfoeth Naturiol Cymru, y cwmnïau dŵr, Ofwat a rhanddeiliaid y diwydiant sy'n darparu her annibynnol o safbwynt rhanddeiliaid a defnyddwyr. Ym mis Hydref 2023, cyhoeddodd y Tasglu yr Adroddiad Tystiolaeth ar Orlifoedd Storm ar gyfer Cymru (SOEfW) o dan ei Gynllun Gweithredu Rheoleiddio Amgylcheddol ar gyfer Gorlifoedd Storm. Nid yw'r adroddiad yn cynnwys argymhellion; yn hytrach, mae'n cymharu costau a manteision gwahanol opsiynau polisi wrth reoleiddio gorlifoedd storm cyfun (CSOs). Mae'r Tasglu yn ystyried yn ofalus yr opsiynau a'u goblygiadau cost i ddatblygu rhaglen gyraeddadwy a fforddiadwy i atal niwed ecolegol yn nyfrffyrdd Cymru.

Datblygu trefniadau llywodraethu amgylcheddol parhaol, a gwaith Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i fod yn ymrwymedig i weithio tuag at sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol i Gymru yn ystod tymor y Senedd hon. Mae cyllideb o £480,000 ar gael ar gyfer y gwaith hwn.

Mae'r costau ar gyfer Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd yn deillio o gyllideb o £45,000 sydd wedi'i neilltuo ar gyfer swyddogaethau'r IEPAW. Yn flaenorol, roedd y gyllideb hon yn rhan o BEL Ymadael â'r UE ond bydd yn cael ei throsglwyddo i'r MEG Newid Hinsawdd o'r ail gyllideb atodol ar gyfer 2022-23 ac fel rhan o'r broses Gyllideb ar gyfer blynyddoedd i ddod. Mae'r mesurau interim hyn yn darparu ffordd i bobl godi pryderon ar sut y gweithredir cyfraith amgylcheddol hyd nes y bydd y mesurau parhaol ar waith.

Cyflwyno Cynllun Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig. Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC): Manylion dyraniadau'r gyllideb ar gyfer CNC, gan gynnwys:

Dyrennir y gyllideb ar gyfer ariannu prosiectau llwyddiannus a ddyfernir yn ystod yr alwad am gamau gweithredu arfaethedig, gan gyflawni'r blaenoriaethau a'r amcanion a nodir yn y fframwaith rheoli rhwydwaith MPA ar gyfer Cymru. Disgwylir i ddyraniadau gyfateb i ddyfarniadau o flynyddoedd blaenorol a deillio o'r cyllidebau Ecosystemau Morol a Bioamrywiaeth pan fyddant wedi'u cwblhau. Ar ben hynny, disgwylir i'r gyllideb gael ei dyrannu ar gyfer camau gweithredu sy'n deillio o gyhoeddi Strategaeth Cadwraeth Adar Môr i Gymru y flwyddyn nesaf.

Sut mae datblygiad y gyllideb ddrafft wedi cael ei lywio a'i ddylanwadu gan unrhyw ganfyddiadau sy'n dod i'r amlwg o'r adolygiad sylfaenol, a chyllid ar gyfer y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr

Mae'r Pwyllgor yn ymwybodol o fy mwriad i gau bwlch cyllido CNC yn barhaol.

Ar ôl cael fy llywio gan ganfyddiadau adolygiad sylfaenol CNC ac ail-broffilio cyllidebau o fewn fy MEG, roeddwn yn falch o hysbysu'r Pwyllgor ym mis Ebrill fy mod wedi cytuno i roi £18.2m pellach i CNC yn 2023-24, a oedd yn cynnwys £950K yn caniatáu i CNC gyflawni argymhellion sy'n deillio o'r adolygiad o'r dechrau i'r diwedd o Drwyddedu Morol.

Fy mwriad i, fel rhan o ymarfer cyllideb ddrafft 2024-25, oedd gwneud y cynnydd o £18.2m yn rhan sylfaenol o ddyraniad cyllideb CNC. Mae angen gwneud penderfyniadau anodd o hyd, a gwneir y rhain mewn ymgynghoriad â CNC.

Mae fy swyddogion yn parhau i weithio'n agos gyda CNC i sicrhau bod yr adnoddau sydd ar gael yn gymesur â'u hanghenion ac yn cyd-fynd â'u cyfrifoldebau statudol a'u hymrwymiaid yn y Rhaglen Lywodraethu. Dros y blynyddoedd nesaf, byddwn yn canolbwyntio ar sicrhau bod gan CNC yr hyblygrwydd mwyaf posibl wrth ddyrannu ei adnoddau a, lle bo hynny'n bosibl ac yn briodol, dileu rhwystrau sy'n ei atal rhag gwneud hynny.

Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru (NICW): Manylion dyraniadau'r gyllideb ar gyfer NICW

Ym mis Hydref, cyhoeddodd NICW ei adroddiad ar ynni adnewyddadwy. Roedd hyn yn golygu uno tri darn o waith: edrych ar y tensiynau sy'n deillio o ddatblygiadau ynni adnewyddadwy; y ffordd orau o gipio gwerth ynni adnewyddadwy i Gymru; a sut y gallem fod yn ymgysylltu â chymunedau ar ddatblygiadau ynni adnewyddadwy yn y dyfodol. Roedd yr adroddiad yn cynnwys 11 argymhelliad ar gyfer Llywodraeth Cymru rydym yn eu hystyried ar hyn o bryd. Arweiniwyd y gwaith hwn gan y Comisiynwyr Aleen Khan a Nick Tune.

Mae'r Cytundeb Cydweithio rhwng Llafur a Phlaid Cymru yn ymrwymo'r Comisiwn Seilwaith i asesu sut y gellir lleihau'r tebygolrwydd cenedlaethol o lifogydd mewn cartrefi, busnesau a seilwaith erbyn 2050.

Mae gwaith ymchwil ar y gweill ar hyn o bryd i lywio'r prosiect. Mae'r pedair ffrwd waith yn ymwneud â datblygu gweledigaeth ar gyfer y gallu i wrthsefyll llifogydd ar gyfer 2050; archwilio effeithiolrwydd cynlluniau dalgylch; adnoddau; a chynllunio defnydd tir. Mae Grŵp Cyngori ar Brosiect o arbenigwyr technegol yn helpu i lywio'r gwaith hwn. Mae'r Comisiynwyr Eurgain Powell ac Eluned Parrott yn arwain ar y gwaith hwn ac mae disgwyl i adroddiad gael ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru erbyn hydref 2024.

Mae'r gwaith cwmpasu ar gyfer prosiect arfaethedig 2024/25 ar gyfathrebu bygythiad y Newid yn yr Hinsawdd i gymunedau ar y gweill ar hyn o bryd. Bydd hyn yn archwilio sut y gellir cael cymunedau i gymryd rhan mewn sgysiau am eu dyfodol mewn cyfnod o ansicrwydd byd-eang a sut y gellir lleihau anghydraddoldebau yn y maes hwn. Mae'r comisiynwyr Helen Armstrong a Steve Brooks yn arwain ar y gwaith hwn.

'Bwlch cyllido' Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)

Datryswyd y 'bwlch cyllido' drwy ddyraniad sylfaenol cylchol yng nghyllideb atodol gyntaf 2023/24.

Newid yn yr hinsawdd, ynni ac effeithlonrwydd ynni

Polisiau a rhaglenni i gefnogi datgarboneiddio yn y sector tai, gan gynnwys dyraniadau ar gyfer Rhaglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru a'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio.

Bydd datblygu dull stoc dai gyfan at ddatgarboneiddio yn darparu ar gyfer strategaeth hirdymor ar gyfer effeithlonrwydd ynni, tlodi tanwydd a datgarboneiddio ar gyfer y sector. Bydd yn helpu i fodloni disgwiliadau ein hail gyllideb garbon Cymru Sero Net ac yn cyd-fynd ag amcanion tai ehangach.

Lansiwyd y Rhaglen Cartrefi Clyd yn 2011. Ers ei lansio, mae dros 198,000 o bobl wedi derbyn cyngor effeithlonrwydd ynni drwy'r gwasanaeth. Rydym wedi ymestyn y cynllun Nyth hyd at fis Ebrill 2024 i sicrhau gwasanaeth parhaus a sicrhau bod cymorth ar gael i aelwydydd sy'n cael trafferth gyda chostau ynni'r gaeaf hwn.

Bydd y Rhaglen Cartrefi Clyd newydd yn parhau i weithredu fel ein prif fecanwaith i fynd i'r afael â thlodi tanwydd. Byddwn yn mabwysiadu dull gweithredu ffabrig yn gyntaf, y gwaethaf yn gyntaf a charbon isel yn gyntaf, gan ddarparu mesurau i wella effeithlonrwydd ynni'r aelwydydd incwm isel lleiaf effeithlon yn thermol yng Nghymru. Ym mis Mehefin 2023, cyhoeddais fanylion y cynllun newydd a chyhoeddais y gwahoddiad i dendro ym mis Awst 2023. Ar hyn o bryd, mae swyddogion yn cynnal camau olaf yr ymarfer caffael ac rwy'n dal i fod yn hyderus y bydd y cynllun newydd ar waith erbyn mis Ebrill 2024, heb doriad mewn gwasanaeth i gwsmeriaid. Mae'r cynllun newydd, sy'n cael ei arwain gan y galw, yn werth £250m dros saith mlynedd ac mae wedi'i strwythuro o amgylch tair elfen: gwasanaeth cynghori, darparu mesurau effeithlonrwydd ynni, a sicrhau ansawdd.

Does dim amheuaeth bod datgarboneiddio cartrefi preifat yn fwy cymhleth na delio â'r sector cymdeithasol neu'r rhai mewn tlodi tanwydd, felly byddwn yn parhau i gymhwyso ethos ORP, sef 'profi a dysgu'. Mae ORP a'r Rhaglen Tai Arloesol eisoes yn annog mentrau cymunedol lleol ar raddfa fach, ar draws sectorau tai fel man cychwyn.

Yn y tymor byr, byddwn yn parhau i gyflawni'r Rhaglen Cartrefi Clyd, gyda'r gyllideb gyfalaf yn cynyddu £5m i £35m yn 2023/24 o fewn y gyllideb ddrafft.

Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio

Mae Gweinidogion wedi blaenoriaethu buddsoddiad mewn datgarboneiddio tai cymdeithasol drwy'r cyllid sydd ar gael i landlordiaid cymdeithasol drwy'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio (ORP).

Ein dull gweithredu datganedig yw dechrau gyda thai cymdeithasol, cyn symud i ddeiliadaethau eraill, gan mai tai cymdeithasol sydd â'r mwyaf o ysgogiadau. Mae sianelu buddsoddiad yr ORP drwy landlordiaid cymdeithasol yn cefnogi dull 'profi a dysgu' i ddatgarboneiddio cartrefi'n effeithiol ac yn effeithlon.

Mae'r ORP hefyd yn cefnogi rhaglen Cynllun Prydlesu Cymru i ddarparu cymorth ychwanegol i landlordiaid sy'n ymuno â'r cynllun i wella datgarboneiddio'r cartrefi rhent preifat hynny.

Ar gyfer y rhaglen ôl-osod er mwyn optimeiddio (ORP), targed y buddsoddiad mewn cartrefi cymdeithasol yw bod dros £280m dros dymor y llywodraeth (gyda thua £120m wedi'i fuddsoddi hyd yma) i ôl-osod dros 13,000 o gartrefi hyd yma.

Ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25, mae £70m wedi'i ddyrannu i landlordiaid cymdeithasol i ymgymryd â gweithgareddau ôl-osod yn unol â'r ORP, gyda £18m arall wedi'i ddyrannu i gefnogi gweithredu safon SATC newydd a lansiwyd ym mis Hydref 2023.

Mae buddsoddiad yr ORP yn cyd-fynd â chyllid MRA a chyllid Gwaddoli (ar gyfer ALLau a throsglwyddiadau gwirfoddol ar raddfa fawr (LSVTs)) gwerth £108 miliwn ychwanegol y flwyddyn sy'n cyfrannu at gyflawni SATC a gwaith cynnal a chadw parhaus ac yn trosoli cyllid sylweddol gan awdurdodau lleol a phartneriaid LSVT (35% o ffynonellau cyllid Llywodraeth Cymru, tra bod y sector yn cyfrannu tua 65%).

Mae'r safon SATC newydd 2023 yn adeiladu ar gyflawniadau rhagorol ei rhagflaenydd. Mae'r safon newydd yn cadw gofynion trechu tldi wrth ei gwraidd, a'i nod yw gwella effeithlonrwydd ynni a thrwy hynny gefnogi cysur a lles y tenant.

Mae'r safon yn creu sicrwydd a fydd, yn ei dro, yn helpu i gynyddu effeithlonrwydd wrth leihau costau. Yn y pen draw, bydd hyn yn ein galluogi i fynd ymhellach yn gyflymach ac, yn bwysig, yn helpu i ddatblygu'r wybodaeth, y sgiliau a'r cadwyni cyflenwi sydd eu hangen i wasanaethu'r stoc tai cymdeithasol a'r sector tai preifat.

Cyflwyno rhaglenni ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni'r sector cyhoeddus, gan gynnwys cyllid ar gyfer Gwasanaeth Ynni Cymru.

Mae'r gyllideb yn darparu cyfalaf a refeniw i gefnogi gweithrediad Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnig arbenigedd masnachol, ariannol a thechnegol i'r sector cyhoeddus a'r sector ynni lleol i ddatblygu cynlluniau effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy. Mae'r gwasanaeth hefyd yn ymgymryd â rôl arweinyddiaeth strategol ar draws y sectorau, gyda ffocws ar gynyddu uchelgais, gallu a galluogrwydd.

Hyd yma, mae disgwyl i brosiectau a gefnogir gan Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru gynhyrchu mwy na £320m drwy arbedion a chynhyrchu pŵer.

Yn ystod 2018-2023, mae'r Gwasanaeth Ynni wedi cefnogi bron i 300 o brosiectau sy'n amrywio o gyfleusterau ynni adnewyddadwy newydd eu gosod i hyrwyddo gwaith effeithlonrwydd ynni a chyflwyno cerbydau di-allyriadau. Mae'r prosiectau ynni adnewyddadwy ar eu pennau eu hunain wedi cyflwyno 40.5MW o gapasiti newydd, sy'n cyfateb i ddigon o drydan i bweru 16,000 o gartrefi.

Mae cyfanswm o £169.8 miliwn wedi'i fuddsoddi mewn prosiectau ar draws 67 o sefydliadau, gan gynnwys byrddau iechyd, awdurdodau lleol, parciau cenedlaethol a cholegau. Roedd y prosiectau'n amrywio o osod lampiau stryd LED i systemau gwres carbon isel. Bydd y cymorth yn arbed 695,000 o dunelli o CO2 dros eu hoes.

Mae'r Gwasanaeth Ynni yn alluogwr allweddol i'r sector cyhoeddus i gyflawni'r uchelgais cyfunol o sector cyhoeddus sero net erbyn 2030. O ystyried llwyddiant y Gwasanaeth, fel y cydnabyddir gan Archwilio Cymru a chyrrff cyhoeddus yng Nghymru, mae Llywodraeth Cymru wedi llunio contract newydd i gymryd lle'r un blaenorol a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2023. Mae hyn yn sicrhau parhad o ran darparu gwasanaethau ar gyfer sefydliadau sector cyhoeddus a sefydliadau dan arweiniad y gymuned ledled Cymru.

Monitro cynnydd a chefnogi Cynlluniau Gweithredu Datgarboneiddio

Ein uchelgais yw i'r sector cyhoeddus fod yn sero net erbyn 2030, sy'n bolisi allweddol a sefydlwyd yng nghynllun Sero Net Cymru

Mae cael cyrrff cyhoeddus yng Nghymru i adrodd am allyriadau yn flynyddol yn rhan bwysig o gyflawni'r uchelgais honno, drwy helpu i lunio ein camau gweithredu a'n blaenoriaethau. Ym mis Mai 2021, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y Canllaw Sector Cyhoeddus ar gyfer Adrodd

ar Garbon Sero Net, sef canllaw cyffredinol i'w ddefnyddio gan gyrff cyhoeddus Cymru i amcangyfrif allyriadau llinell sylfaen. Mae'r allyriadau hyn yn cwmpasu adeiladau, trafndiaeth, gwastraff, cadwyni cyflenwi a defnydd tir.

Mae'r adroddiad blynyddol ar allyriadau carbon y sector cyhoeddus yn ffordd allweddol o olrhain allyriadau carbon ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru. Rydym yn falch ein bod wedi cael ymateb gan bob un o'r 71 o sefydliadau'r sector cyhoeddus ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23. Roedd hyn yn cynnwys Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd a Phrifysgolion. Mae hwn yn ymateb trawiadol iawn, yn enwedig o ystyried bod adrodd yn wirfoddol, ac mae'n dangos ymrwymiad o bob cwr o sector cyhoeddus Cymru i gyflawni ein huchelgais o greu sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.

Rydym yn gweithio gyda'n contractwr, yr Ymddiriedolaeth Garbon, i brosesu'r data a llunio'r set ddata ar gyfer yr adroddiad Cymru gyfan.

Cyhoeddir dadansoddiad o'r data ar gyfer y sector cyhoeddus ar wefan Llywodraeth Cymru bob blwyddyn.

Mae'r data a gesglir yn ein helpu i ddeall yr allyriadau carbon ar draws y sector cyhoeddus ac olrhain cynnydd tuag at ein huchelgais gyfunol ar gyfer 2030 a hefyd cynorthwyo sefydliadau o bob rhan o'r sector cyhoeddus i fireinio eu cynlluniau datgarboneiddio a chanolbwyntio eu hadnoddau.

Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio'r data yn barhaus i ddangos tystiolaeth o ffrydiau gwaith a pholisiau yn y dyfodol i'n helpu i ddeall ble i ganolbwyntio cymorth er mwyn i'r sector cyhoeddus ddatgarboneiddio megis Grant Gwres Carbon Isel Awdurdodau Lleol ar y cyd â'r Gweinidog Llywodraeth Leol sy'n cefnogi 34 o adeiladau (26 o ysgolion, 3 swyddfa, 1 canolfan hamdden, 2 gartref gofal, 2 arall – yn cynnwys Canolfan Llesiant Casnewydd ar y cyd â'r tîm Trawsnewid Trefi) ar draws 11 Awdurdod Lleol yng nghylch 1. Mae ail gylch hefyd ar waith ar hyn o bryd ar gyfer prosiectau hyd at 2025.

Ynni Adnewyddadwy

Rydym wedi cyhoeddi targedau ynni adnewyddadwy newydd i gynyddu cynhyrchiant ynni adnewyddadwy yng Nghymru i ddiwallu ein hanghenion yn llawn erbyn 2035. Rydym yn dal i ymrwmo i sicrhau bod Cymru'n elwa ar y cynhyrchiant newydd hwn ac mae gennym darged o sicrhau bod 1.5GW o gynhyrchiant newydd dan berchnogaeth leol erbyn 2035. Bydd ein canllawiau ar sut y gall modelau perchnogaeth leol weithio yng Nghymru yn cefnogi'r trafodaethau rhwng cymunedau a datblygwyr i gyflawni'r nod hwn. Rydym yn parhau i flaenoriaethu adnoddau o fewn y BEL ynni glân i weithredu argymhellion yr Archwiliad Dwfn Ynni Adnewyddadwy, gan weithio mewn partneriaeth â chyfranddalwyr allweddol, partneriaid cyflenwi a'r sector ynni i weithredu'r argymhelliad.

Bydd y dyraniad cyllideb i ynni glân yn caniatáu i ni barhau â'r rhaglen cynllunio ynni, gan gefnogi'r pedair Strategaeth Ynni Ranbarthol i gyflawni drwy ddarparu tystiolaeth fanwl o gyfleoedd i ddatgarboneiddio'r defnydd o bŵer, gwres mewn adeiladau a thrafnidiaeth. Bydd y timau bach a sefydlir ym mhob rhanbarth yn cydweithio ag awdurdodau lleol a busnesau i nodi a blaenoriaethu prosiectau a chael mynediad at gymorth gan Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru i droi'r rhain yn gyfleoedd buddsoddi.

Mae'r gyllideb hefyd yn cefnogi'r gwaith o fynd ati yn y gwanwyn i sefydlu Trydan Gwyrdd Cymru, y datblygwr dan berchnogaeth gyhoeddus a fydd yn datblygu prosiectau gwynt ar raddfa fawr ar dir cyhoeddus yng Nghymru, er budd pobl Cymru. Bydd y cwmni'n cael ei sefydlu ac yn ymgynghori â phobl ar leoliadau cyntaf posibl y prosiect dros y flwyddyn nesaf.

Datblygu cynigion ar gyfer Ynni Cymru

Rydym yn parhau i weithio gyda Plaid Cymru ar yr ymrwymiad pwysig hwn yn y Cytundeb Cydweithio i weithio tuag at sefydlu Ynni Cymru i ehangu ynni adnewyddadwy sy'n eiddo i'r gymuned yng Nghymru. Lanswyd Ynni Cymru ym mis Awst 2023 ac mae gwaith yn parhau i ddatblygu swyddogaethau cyflenwi Ynni Cymru i gefnogi'r gwaith o ddarparu systemau Ynni Lleol Clyfar. Mae tîm bach wedi'i recriwtio i arwain y gwaith o ddarparu Ynni Cymru i weithio gyda'r sector ynni cymunedol i gynyddu'r ddarpariaeth ynni adnewyddadwy yng Nghymru mewn ffordd sy'n cadw gwerth yn ein cymunedau. Mae achos busnes yn cael ei ddatblygu mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol yng Nghymru. I gefnogi'r gwaith o feithrin gallu a chasiti o fewn y Sector Ynni Cymunedol yng Nghymru, mae £938,680 o gyllid grant adnoddau wedi'i roi i 10 prosiect yng Nghymru.

Trafnidiaeth

Cyflawni'r polisi terfyn cyflymder 20mya, yn enwedig manylion unrhyw gostau / dyraniadau parhaus

Mae'r dull gweithredu wedi'i nodi yn y [Datganiad Ysgrifenedig ar Gefnogi Awdurdodau Priffyrdd wrth weithredu'r terfyn 20mya \(25 Hydref 2023\)](#) a bydd dyraniadau'r gyllideb yn ddarostyngedig i'r amcangyfrifon cost sy'n deillio o hyn.

Cyflawni'r fasnachfaint rheilffyrdd a blaenoriaethau seilwaith rheilffyrdd Llywodraeth Cymru

Mae'r cyllid cyfalaf a refeniw a ddyrennir yn caniatáu i Trafnidiaeth Cymru gyflawni masnachfaint Rheilffyrdd Cymru a'r Gororau ar ran Gweinidogion Cymru. Fel rhan o hyn, bydd Trafnidiaeth Cymru yn parhau i gyflawni ein hymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu. Byddant yn gorffen darparu'r cerbydau rheilffyrdd newydd sbon sydd eisoes yn darparu trenau newydd, cyflymach a mwy cyfforddus, yn ogystal â gwella gwytnwch y gwasanaethau sy'n cael eu gweithredu gan y fasnachfaint rheilffyrdd, gan wella perfformiad i gwsmeriaid. Bydd ein buddsoddiad parhaus ym Mhrosiect Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd yn darparu rhwydwaith rheilffyrdd gwirioneddol fodern sy'n gweithredu trenau trydan cwbl lân ar y seilwaith rydym yn berchen arno. Bydd yn newid y ffordd mae pobl yn teithio drwy wella amseroedd teithio ac amllder gwasanaethau, gan annog mwy o bobl i ddefnyddio'r rheilffyrdd. At hynny, mae'r buddsoddiad yn gwneud cyfraniad sylweddol at ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i wneud y system trafndiaeth gyhoeddus yn fwy hygyrch i bobl anabl drwy sicrhau bod gan orsafoedd fynediad heb risiau a gwell mynediad ar y cerbydau rheilffyrdd newydd.

Cyflwyno Metros y Gogledd-ddwyrain, y De-orllewin a'r De-ddwyrain

Byddwn yn trosglwyddo ein rhaglenni metro i ddull trafndiaeth ranbarthol integredig. Bydd y cynnydd a wnaed ar y rhaglenni metro hyd yma yn sail y gall y Cyd-bwyllgorau Corfforaethol adeiladu arni wrth iddynt ddatblygu cynlluniau trafndiaeth ranbarthol newydd dros 2024-25. Yn y Gogledd, bydd hyn hefyd yn cael ei lywio gan argymhellion Comisiwn Trafnidiaeth Gogledd Cymru. Bydd timau rhanbarthol Trafnidiaeth Cymru sy'n gwasanaethu'r Gogledd, y Canolbarth a'r De-orllewin yn cefnogi'r Cyd-bwyllgorau wrth iddynt ddatblygu'r cynlluniau.

Fel rhan o'r gwaith hwn, bydd Trafnidiaeth Cymru yn parhau i ddatblygu prosiectau strategol bwysig ledled Cymru a fydd yn ein helpu i gyflawni'r newid mewn dulliau teithio sydd ei angen i gyflawni ein targedau Sero Net Cymru. Bydd y rhain yn cefnogi datblygu gwelliannau seilwaith, dyluniad gwasanaethau, mentrau newid ymddygiad, data a digidol mewn perthynas â bysiau, rheilffyrdd a theithio llesol sy'n arwain at fwy o newid mewn dulliau teithio.

Datblygu Trafnidiaeth Cymru – gan gynnwys diweddariad ar y gwaith a wnaed i wella proses gyllidebu Trafnidiaeth Cymru yn dilyn ein hadroddiad ar gyllideb ddrafft 2023-24, a dadansoddiad o ddyraniad cyllideb lawn Trafnidiaeth Cymru ar gyfer 2024-25, gan eitemeiddio ei gyllideb gorfforaethol ochr yn ochr â dyraniadau ar gyfer darparu rhaglenni penodol, yn ogystal ag ymrwymadau masnachfrait rheilffyrdd

Yn dilyn y camau a gymerwyd gennym ym mis Hydref i helpu i reoli'r pwysau wrth gynnal gweithrediadau rheilffyrdd eleni, mae'r £125m a gyhoeddwyd ym mis Hydref yr oedd ei angen i gynnal gweithrediadau rheilffyrdd ledled Cymru wedi'i nodi fel llinell sylfaen. Fel yr amlinellwyd ym mis Hydref, achoswyd y pwysau hwn gan yr effaith barhaus y mae'r pandemig wedi'i chael ar yr amcanestyniadau refeniw uchelgeisiol o gais gwreiddiol KeolisAmey yn 2018, ochr yn ochr â'r cynnydd mewn rhai costau gweithredol o ganlyniad i chwyddiant.

Heb y cyllid hwn, ni fyddai Trafnidiaeth Cymru wedi gallu parhau i weithredu ei holl wasanaethau rheilffordd. Byddai'r buddsoddiadau sylweddol sydd eisoes wedi'u gwneud yn y rheilffyrdd ledled Cymru wedi cael eu peryglu heb y cyllid ychwanegol a ddarparwyd yn y cynlluniau gwariant diwygiedig. Bydd y pecyn buddsoddi ehangach hefyd yn helpu i gynyddu'r galw a chynyddu incwm refeniw yn sylweddol dros y blynyddoedd i ddod. Fel pob gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru, bydd hyn yn golygu dewisiadau anodd i allu byw o fewn y setliad hwn. Mewn ymateb i'r pwysau chwyddiant, bydd angen i Trafnidiaeth Cymru hefyd gynyddu prisiau tocynnau trên i helpu i gau'r bwlch a sicrhau cynaliadwyedd wrth symud ymlaen. Rydym yn parhau i weithio gyda Trafnidiaeth Cymru i wneud arbedion ac i leihau'r bwlch rhwng incwm a chostau.

Cyflwynodd Trafnidiaeth Cymru ddrafft cyntaf eu cyllideb i Lywodraeth Cymru yn gynharach eleni yn yr haf, llawer yn gynharach nag mewn blynyddoedd blaenorol, er mwyn llywio'r gyllideb ddrafft. Mae hyn wedi bod yn amhrisiadwy yn y cylch cyllideb hwn wrth sicrhau bod dealltwriaeth gyffredin o gostau ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Ers ei gyflwyno, mae swyddogion wedi cynnal nifer o sesiynau her yn canolbwyntio ar feysydd penodol lle'r oedd angen rhagor o fanylion, gan gynnwys bysiau, teithio llesol a nifer y teithwyr er mwyn cynnig cyfle i arweinwyr polisi a deiliaid cyllidebau archwilio'r rhagolygon a llywio iteriadau'r dyfodol. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad o £1.4m mewn costau canolog a gostyngiad o £5m yn y cymorth i'r rheilffyrdd, wedi'i wrthbwysu gan incwm cynyddol o docynnau trên.

Mae Trafnidiaeth Cymru wedi cael ei herio i edrych yn greadigol ar brisiau tocynnau trên a pheidio â chymhwyso cynnydd cyffredinol; yn hytrach, bydd yn creu basged o docynnau trên yn seiliedig ar batrymau defnydd ac allbynnau eu hasesiadau effaith. Gallai hyn gynnwys cynnydd llai o faint ar rai llwybrau neu ar gyfer grwpiau penodol (e.e. y rhai sydd â chardiau anabled neu gardiau teithio ieuenctid).

Roedd disgwyl i'r fersiwn nesaf o'r rhagolygon fod ar gael ym mis Rhagfyr. Fodd bynnag, efallai y bydd rhywfaint o oedi er mwyn ystyried cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru sydd wedi bod yn arbennig o heriol eleni. O ganlyniad i'r amserlenni ar gyfer cwblhau'r gyllideb, mae'n annhebygol y byddwn mewn sefyllfa i gyhoeddi cyllideb Trafnidiaeth Cymru mewn pryd i graffu arni ym mis Ionawr. Fodd bynnag, bydd fersiwn wedi'i heitemeiddio o'u cyllideb yn cael ei chyhoeddi ochr yn ochr â llythyr ariannu'r flwyddyn ariannol nesaf.

Buddsoddi yn y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd a sut mae'r rhain wedi'u llywio gan y datganiad polisi ffyrdd newydd / canlyniad yr adolygiad ffyrdd

Mae cyllid ar draws trafndiaeth yn cyd-fynd â'r hierarchaeth trafndiaeth gynaliadwy fel y'i nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Mae'r dull hwn yn blaenoriaethu buddsoddiad

mewn teithio llesol megis cerdded a beicio a thrafnidiaeth gyhoeddus megis bysiau a rheilffyrdd, o flaen buddsoddiad mewn camau sy'n cynyddu'r defnydd o geir preifat. Mae'r dull hwn yn hanfodol i gyflawni ein targedau heriol o ran newid dulliau teithio ac ymrwymadau newid yn yr hinsawdd.

Ar 13 Gorffennaf, nododd y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd mewn datganiad ysgrifenedig yr ymateb i'r Adolygiad Lugg annibynnol o'r rhaglenni cynnal a chadw blynyddol ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (SRN) a oedd yn ystyried adroddiad panel yr Adolygiad Ffyrdd 'Dyfodol Buddsoddi mewn Ffyrdd yng Nghymru' a'n hymateb, gan gynnwys y Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth 2022-2027.

Felly, rydym yn symud ymlaen i fabwysiadu dull newydd o gynnal a chadw ffyrdd a, thrwy weithredu argymhellion yr adolygiad annibynnol ar yr un pryd, bydd hyn yn cynyddu cyflawni ein polisiau ac yn lleihau effeithiau andwyol y newid yn yr hinsawdd, ac addasu iddynt, ac yn gwella bioamrywiaeth o fewn amgylchedd heriol y gyllideb.

Rydym yn datblygu rhaglen Adnewyddu Asedau Mawr gydag amserlenni 5 i 10 mlynedd y gellir eu haddasu yn ôl argaeledd cyllid cyfatebol. Bydd hyn yn sicrhau, pan fyddwn yn buddsoddi mewn gwaith cynnal a chadw, y bydd y gwaith yn cael ei ddylunio mewn ffordd sy'n adlewyrchu "swyddogaeth" neu "gymeriad" y llwybr a bydd yn manteisio i'r eithaf ar bob cyfle i:

- Gyflawni newid i ddulliau trafndiaeth mwy cynaliadwy, gan adlewyrchu'r hierarchaeth drafndiaeth yn Strategaeth Drafndiaeth Cymru;
- Darparu budd net ar gyfer bioamrywiaeth a gwell gwytnwch ecosystemau;
- Gwella gwytnwch y rhwydwaith a'r manau o'i gwmpas i effeithiau'r newid yn yr hinsawdd;
- Lleihau llygredd, gan gynnwys aer, sŵn, dŵr a thir; a
- Bydd Llywodraeth Cymru yn cymhwyso'r hierarchaeth lleihau carbon wrth gynnal a gweithredu'r SRN yn unol â PAS 2080 – Rheoli carbon mewn seilwaith.

Yn y dyfodol, ni fyddwn yn cymryd yn ganiataol y bydd seilwaith yn cael ei amnewid ar sail 'tebyg am debyg'. Yn hytrach, bydd adnewyddu asedau yn cael ei drin fel cyfle i ailystyried diben sylfaenol y ffordd dan sylw gan ystyried Strategaeth Drafndiaeth Cymru a'r pedwar prawf adeiladu ffyrdd a nodir yn ein hymateb i'r Adolygiad Ffyrdd.

Nododd argymhellion Lugg y dylid diwygio'r Llawlyfr Cynnal a Chadw Cefnffyrdd (TRMM) a symud i system archwilio ac atgyweirio sy'n seiliedig ar risg ac sy'n cyd-fynd â'r Polisi a'r Strategaeth Rheoli Asedau.

Mae TRMM yn nodi gofynion Llywodraeth Cymru ar yr Asiantau Cefnffyrdd drwy ddiffinio'r safonau y dylid eu defnyddio i archwilio a chynnal a chadw'r SRN. Mae hyn yn cynnwys gweithgareddau arolygu a chynnal a chadw cylchol blynyddol yn y man lleiaf sy'n ofynnol i sicrhau diogelwch a defnyddioldeb yr SRN o ddydd i ddydd ar gyfer pob dull teithio.

Yn unol ag argymhellion Lugg, datblygwyd TRMM diwygiedig ar y cyd rhwng swyddogion Llywodraeth Cymru a'r asiantau cefnffyrdd, a chafodd ei roi ar waith ym mis Mai 2023. Mae newidiadau allweddol yn cynnwys adolygu pob rhan o waith cynnal a chadw ochr yn ochr â'r Llawlyfr Dylunio ar gyfer Ffyrdd, gan gynnwys adrannau ar gyfer datgarboneiddio, a diweddarau'r llawlyfr gyda'r newidiadau sydd wedi digwydd ers 2016 pan gafodd ei ddiweddarau ddiwethaf.

Mae asedau megis strwythurau eisoes yn cael eu rheoli gan ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg ac mae gwaith pellach yn cael ei wneud ar hyn o bryd i symud i ddull seiliedig ar risg ar draws yr holl asedau eraill. Bydd y newidiadau hyn yn cael sylw mewn iteriadau blynyddol pellach o'r TRMM, a fyddai'n debygol o elwa ar her annibynnol.

Bydd pwyslais ac ysgogiad wrth ddatblygu'r gweithgareddau refeniw i:

- (1) optimeiddio gwariant a gweithio tuag at sicrhau'r gwerth gorau o ran carbon a chost;
- (2) mynd ati lle bynnag y bo modd i geisio defnyddio unrhyw gyfle i wario ar gynnal a chadw i gefnogi newid mewn dulliau teithio (er enghraifft, cynnal a chadw llwybr teithio llesol gydag awdurdod lleol ochr yn ochr ag unrhyw waith cyfagos ar yr SRN).

Wrth ddatblygu a chyhoeddi (Hydref 2023) *Llwybr Newydd i Natur*, ein Cynllun Gweithredu Adfer Natur ar gyfer y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, rydym wedi ystyried yr egwyddorion craidd a'r dull newydd a nodir yn adroddiad ac argymhellion y panel Adolygu Ffyrdd i gynnal a gwella bioamrywiaeth, a chynyddu gwytnwch ecosystemau drwy weithrediadau trafnidiaeth a phrosiectau seilwaith.

Mae *Llwybr Newydd i Natur* yn rhoi sylw i sut rydym yn meddwl am natur, yn cynllunio ar gyfer natur ac yn cyflawni ar gyfer natur, gan sbarduno newid sylweddol yn ein gwaith ar gyfer bioamrywiaeth a gwytnwch ecosystemau ar ystad y Rhwydwaith ledled Cymru.

Bydd yn ymgorffori camau i ddiogelu a gwella natur fel egwyddor graidd pob agwedd ar ein gwaith, gan gryfhau'r gofynion am fesurau gwella bioamrywiaeth yn ein cynlluniau seilwaith ffyrdd; a darparu rhaglen uchelgeisiol o brosiectau adfer natur ar ein rhwydwaith presennol, a ariennir drwy ein rhaglen gyfalaf.

Mae amryw o raglenni'n cael eu darparu ar draws y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (SRN) y bwriedir iddynt fod yn ataliol. Maent yn cynnwys:

- Clefyd Coed Ynn – Mesurau rhagweithiol i nodi a gwaredu coed sydd wedi'u heintio a allai achosi problemau diogelwch ar yr SRN.
- Triniaethau ataliol ar wynebau – Triniaethau ar wynebau sy'n ymestyn oes haen dreulio'r gerbyttfordd, gan gynyddu mynychder ymyrraeth cynnal a chadw, gan leihau costau a charbon.

Cyflwyno polisi teithio llesol – gan gynnwys crynodeb o weithgarwch a gynlluniwyd a thabl sy'n manylu ar gyfanswm y dyraniadau a'r dyraniadau y pen ar gyfer teithio llesol ar gyfer 2024-25, o gymharu â phob un o'r tair blynedd blaenorol. Dylai dyraniadau refeniw a chyfalaf fod yn glir ac wedi'u rhannu yn ôl ffrydiau cyllido unigol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi dechrau mynd i'r afael â llawer o'r argymhellion a wnaed gan y Grŵp Trawsbleidiol ar y Ddeddf Teithio Llesol yn ei adolygiad o'r Ddeddf, yn ogystal â chymau gweithredu eraill i gryfhau'r fframwaith cyflawni ar gyfer teithio llesol yn genedlaethol ac ar lefel leol. Mae hyn wedi arwain at ailstrwythuro'r Bwrdd Teithio Llesol drwy benodi aelodau annibynnol a gwaith craffu cryfach, yn ogystal â rôl yn wynebu'r cyhoedd. Mae Trafnidiaeth Cymru wedi datblygu offeryn blaenoriaethu llwybrau ac wedi darparu'r gyfran gyntaf o hyfforddiant teithio llesol wedi'i deilwra i swyddogion ledled Cymru.

Dros 2024-25, byddwn yn parhau i ganolbwyntio ein hymdrechion ar ehangu ymhellach ystod a dyfnder y cymorth a'r offer sydd ar gael i awdurdodau lleol i gyflawni eu Rhwydweithiau Teithio Llesol, yn ogystal ag adeiladu arbenigedd canolog yn Trafnidiaeth Cymru a threialu dulliau cyflawni newydd mewn cydweithrediad ag awdurdodau lleol. Bydd ffocws penodol ar hyrwyddo teithio llesol yn fwy effeithiol, gan gynnwys datblygu canllawiau ar gyfer awdurdodau lleol ar eu dyletswydd newydd i hyrwyddo teithio llesol fel ffordd o leihau neu gyfyngu ar lygredd aer o ganlyniad i'r Ddeddf Ansawdd Aer a Seinweddau newydd. Mae monitro yn faes arall lle byddwn yn gwneud gwaith pellach gyda phartneriaid i wella cysondeb ymarfer

Mae teithio llesol yn parhau i fod yn ffocws ar gyfer buddsoddiad cyfalaf, yn enwedig drwy fecanwaith y Gronfa Teithio Llesol. I gydnabod natur leol seilwaith teithio llesol i raddau helaeth, mae'r rhan fwyaf o'r cyllid wedi'i gyfeirio at awdurdodau lleol.

Dyluniwyd y Gronfa Teithio Llesol i alluogi awdurdodau lleol i ddarparu'r rhwydweithiau llwybrau teithio llesol sydd newydd gael eu diweddarau ac a gymeradwywyd gan Weinidogion yn 2022. Mae'r Gronfa yn cynnwys dyraniad craidd ar gyfer pob awdurdod lleol ac elfen ariannu cystadleuol. Ategir y Gronfa gan raglenni cyllido ychwanegol llai.

Mae'r Grant Llwybrau Diogel mewn Cymunedau yn canolbwyntio ar welliannau teithio i'r ysgol ac, yn ddaearyddol, nid yw wedi'i gyfyngu i'r trefi mwy sy'n ganolbwynt i'r Gronfa Teithio Llesol.

Bydd cyllid ar gyfer cynlluniau teithio llesol sydd ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol neu'n ei groesi yn cael ei flaenoriaethu a'i weithredu mewn deialog â'r awdurdodau lleol y maent wedi'u lleoli ynddynt. Bydd cynlluniau teithio llesol sy'n gysylltiedig â gweithredu cynigion Metro neu Gomisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru hefyd yn cael eu datblygu ar y cyd yn y cyd-destunau hyn.

Bydd buddsoddiad cyfalaf yn cael ei ategu gan nifer fach o weithgareddau refeniw wedi'u targedu. Ein prif ffocws ar gyfer 2024-25, yn unol ag argymhellion a wnaed gan y Grŵp Trawsbleidiol a'r Bwrdd Teithio Llesol, yw parhau â'r cymorth a gwella'r cymorth ar gyfer ymyriadau sy'n cynyddu teithio llesol i'r ysgol, sy'n cael eu darparu gan bartneriaid yn y trydydd sector gan amlaf.

Cymorth ar gyfer gwasanaethau bysiau a thrafnidiaeth gymunedol, gan gynnwys crynodeb o weithgarwch a gynlluniwyd a thabl sy'n manylu ar gyfanswm y dyraniadau a'r dyraniadau y pen ar gyfer 2024-25 o gymharu â phob un o'r tair blynedd blaenorol. Dylai dyraniadau refeniw a chyfalaf fod yn glir a dylai'r tabl fod wedi'i rannu yn ôl ffrydiau cyllido unigol.

Byddwn yn parhau i ddarparu cymorth refeniw i'r diwydiant bysiau yn 2024-25. Yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf, rydym wedi darparu cymorth refeniw uniongyrchol ar ôl COVID i weithredwyr bysiau o dan y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau a'r Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau. Yn 2024-25, byddwn yn sefydlu Grant Cymorth y Rhwydwaith Bysiau, gan ariannu awdurdodau lleol i sicrhau'r gwasanaethau y maent yn credu sy'n angenrheidiol yn gymdeithasol. Bydd y cynllun ariannu hwn yn cyd-fynd â'r Grant Cymorth Gwasanaethau Bysiau hirsefydlog. Byddwn yn parhau i ddarparu cyllid i Trafnidiaeth Cymru ar gyfer gwaith paratoi ar gyfer masnachfreinio, rheoli ein rhwydwaith TrawsCymru, gwasanaethau Fflecsi a darparu gwybodaeth am amserlenni drwy Traveline Cymru.

Cyfanswm y pen				
Cymorth Refeniw Bysiau - 2021-22 i 2024-25				
	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
Amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn Cymru*	3,107,500	3,105,000	3,105,000	3,105,000
Grant Bus Users UK Cymru	£289,457	£217,000	£217,000	-
Trafnidiaeth ysgol	£10,000	£10,000	£10,000	-
CYMORTH REFENIW BYSIAU	£1,061,818	£677,000	£399,000	-
Cysylltiedig â bysiau	-	-	-	£2,396,000
Cymdeithas Cludiant Cymunedol - Cyllid Craidd	£285,482	£285,482	£193,000	-
Grant Cymorth Gwasanaethau Bysiau	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000
Cymorth Refeniw Bysiau - Traws Cymru	£3,159,745	£3,159,745	-	-
Cymorth Trafnidiaeth Cymru			£9,459,000	£9,459,000
Traveline Cymru	£998,616	£998,616	-	-
Tocynnau teithio rhatach	£62,595,259	£60,482,000	£60,482,000	£45,482,000
Teithio Rhatach i Bobl Ifanc	£1,999,969	£2,000,000	£2,000,000	£2,000,000
Y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau - COVID	£59,099,546	£28,000,000	£28,000,000	£39,000,000
Cyfanswm	£154,499,892	£121,007,843	£121,007,843	£123,337,000
Cyfanswm y pen	£49.72	£38.97	£38.97	£39.72

Cymorth ar gyfer blaenoriaethau trafndiaeth lleol

Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn cynlluniau lleol sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Bydd cyllid yn y flwyddyn ariannol nesaf yn canolbwyntio ar gynlluniau i wella amseroedd teithio bysiau ac i helpu i gyflawni Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.

Byddwn yn bwrw ymlaen ag ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i foderneiddio grantiau trafndiaeth wrth i ni bontio i ddull rhanbarthol ac wrth i'r Cyd-bwyllgorau Corfforaethol ddatblygu cynlluniau trafndiaeth rhanbarthol.

CLIMATE CHANGE - SUMMARY	2023-24 Final Budget Feb 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget Feb 2023 Restated	Budget Reductions / Allocations	2024-25 Changes	2024-25 Draft Budget December 2023
Resource	1,165,687	1,187,687	-78	28,398	1,216,007
Capital	1,766,278	1,665,393	0	-33,327	1,632,066
Total Resource & Capital	2,931,965	2,853,080	-78	-4,929	2,848,073
Total AME	57,477	-60,295	0	-2,871	-63,166
CLIMATE CHANGE - TOTAL BUDGET	2,989,442	2,792,785	-78	-7,800	2,784,907

NEWID HINSAWDD - CRYNODEB	Cyllideb Derfynol 2023-24 Chwefror 2023 Wedi'i Hailddatgan	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2023-24 Chwefror 2023 Wedi'i Hailddatgan	Gostyngiadau/ Dyraniadau Cyllideb	Newidiadau 2024-25	Cyllideb Ddrafft 2024-25 Rhagfyr 2023
Adnoddau					
Cyfalaf					
Cyfanswm Adnoddau a Chyfalaf					
Cyfanswm AME					
NEWID HINSAWDD – CYFANSWM Y GYLLIDEB					

Annex A

BEL tables for the Climate Change portfolio as published as part of the Welsh Government Detailed Draft Budget Proposals 2024-25

December 2023

CLIMATE CHANGE

SUMMARY	2023-24	2024-25			
	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	Other Changes	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Resource	1,165,687	1,187,687	(78)	28,398	1,216,007
Capital	1,766,278	1,665,393	(37,330)	4,003	1,632,066
TOTAL RESOURCE AND CAPITAL (Excluding AME)	2,931,965	2,853,080	(37,408)	32,401	2,848,073
Resource AME	57,477	(60,295)	-	(2,871)	(63,166)
Capital AME	-	-	-	-	-
TOTAL AME	57,477	(60,295)	-	(2,871)	(63,166)
TOTAL CLIMATE CHANGE	2,989,442	2,792,785	(37,408)	29,530	2,784,907

Tudalen y pecyn 44

CLIMATE CHANGE

RESOURCE

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Environment Legislation, Governance and Communications	226	226	-	-	-	-	226
Action: Develop and deliver overarching policy and programmes on sustainable development and natural resource management	226	226	-	-	-	-	226
Fuel Poverty Programme	4,370	4,370	-	-	-	-	4,370
Action: Fuel Poverty Programme	4,370	4,370	-	-	-	-	4,370
Welsh Government Energy Service	3,970	3,970	-	-	-	-	3,970
Environment Protection	6,200	6,650	(250)	-	-	-	6,400
Clean Energy	9,767	10,767	(5,400)	-	(2,470)	-	2,897
Climate Change Action	4,486	5,486	(1,900)	-	-	-	3,586
Ynni Cymru	-	-	-	-	2,470	-	2,470
Marine Energy	-	-	(200)	-	-	600	400
Action: Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection	24,423	26,873	(7,750)	-	-	600	19,723
Flood Risk Management & Water Policy Delivery	43,840	52,390	(8,500)	-	(25,000)	-	18,890
Coal Tip Safety Delivery	4,000	4,500	(700)	-	-	-	3,800
Action: Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation	47,840	56,890	(9,200)	-	(25,000)	-	22,690
Landfill Disposals Tax Communities Scheme	1,500	1,500	(1,000)	-	-	-	500
Enabling Natural Resources	3,008	3,008	(3,008)	-	-	-	-
Biodiversity, Evidence and Plant Health	13,521	13,349	(1,500)	-	-	-	11,849
Forestry	5,320	9,151	(2,715)	-	-	-	6,436
Forestry - Non cash	83	83	-	-	-	-	83
Local Places for Nature	3,400	3,700	(750)	-	-	-	2,950
Environment Act Implementation	849	890	-	-	-	-	890

Tudalen y pecyn 45

CLIMATE CHANGE

RESOURCE

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Action: Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement	27,681	31,681	(8,973)	-	-	-	22,708
Natural Resources Wales	59,725	59,725	(14,000)	-	58,080	17,450	121,255
Natural Resources Wales - Non cash	10,000	10,000	-	-	-	-	10,000
Natural Resources Wales - Timber Income	-	-	-	-	(33,080)	-	(33,080)
Windfarm Income via NRW	-	-	(10,000)	-	-	-	(10,000)
Action: Sponsor and manage delivery bodies	69,725	69,725	(24,000)	-	25,000	17,450	88,175
Environment Management (Pwllperian) - Non cash	38	38	-	-	-	-	38
Action: Developing an appropriate evidence base to support the work of the Department	38	38	-	-	-	-	38
Resource Efficiency and Circular Economy	35,241	35,241	(3,000)	-	-	148	32,389
Action: Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy	35,241	35,241	(3,000)	-	-	148	32,389
National Park Core Funding	11,416	11,416	-	-	-	-	11,416
Action: Promote and support protected landscapes, wider access to green space	11,416	11,416	-	-	-	-	11,416
Marine Policy, Evidence and Funding	1,911	1,911	(250)	-	-	-	1,661
Action: Restore, Maintain and Improve Marine Environment	1,911	1,911	(250)	-	-	-	1,661
Homelessness Support & Prevention	46,147	51,147	(3,000)	-	166,763	-	214,910
Action: Homelessness Prevention	46,147	51,147	(3,000)	-	166,763	-	214,910
Housing Policy	6,471	6,471	-	-	(5,103)	-	1,368
Housing Support Grant	166,763	166,763	-	-	(166,763)	-	-
Rapid Response to Independent Living	-	-	-	-	5,103	-	5,103
Action: Independent Living	173,234	173,234	-	-	(166,763)	-	6,471
Residential Decarbonisation & Quality	2,173	2,673	(1,000)	-	-	-	1,673
Action: Achieve Quality Housing	2,173	2,673	(1,000)	-	-	-	1,673

CLIMATE CHANGE

RESOURCE

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Building Safety	6,000	6,500	(2,000)	-	-	-	4,500
Action: Building Safety	6,000	6,500	(2,000)	-	-	-	4,500
Housing Finance Grant	13,100	13,100	(9,000)	-	-	-	4,100
Action: Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	13,100	13,100	(9,000)	-	-	-	4,100
Housing Programme Revenue Funding	173	173	-	-	-	-	173
Action: Housing Revenue Funding	173	173	-	-	-	-	173
Land Release Fund	2,150	2,250	(3,800)	-	-	-	(1,550)
Action: Land Division	2,150	2,250	(3,800)	-	-	-	(1,550)
Regeneration	1,271	1,671	(15,000)	-	-	-	(13,329)
Cardiff Harbour Authority	5,400	5,400	-	-	-	-	5,400
Action: Regeneration	6,671	7,071	(15,000)	-	-	-	(7,929)
Planning and Environment Decisions Wales	2,997	2,997	-	-	-	-	2,997
Planning & Regulation Expenditure	2,099	2,099	(100)	-	-	-	1,999
Action: Planning and Regulation	5,096	5,096	(100)	-	-	-	4,996
Strategic Infrastructure Development	950	950	-	-	-	-	950
Action: Strategic Infrastructure	950	950	-	-	-	-	950
Network Asset Management	4,481	4,481	-	-	-	5,200	9,681
Network Operations	66,023	66,023	(16,855)	-	-	-	49,168
Action: Motorway & Trunk Road Operations	70,504	70,504	(16,855)	-	-	5,200	58,849
Network Operations - Non Cash	188,691	188,691	-	-	-	-	188,691
Action: Improve and Maintain Trunk Road Network (Domestic Routes) - Non Cash	188,691	188,691	-	-	-	-	188,691
Aviation	4,402	2,422	(1,250)	-	-	-	1,172
Frontline Rail Services	850	850	(250)	-	-	-	600

Tudalen y pecyn 47

CLIMATE CHANGE

RESOURCE

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Transport for Wales	254,258	256,238	110,750	-	-	-	366,988
Transport for Wales - Non cash	38,000	38,000	-	-	-	-	38,000
Action: Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	297,510	297,510	109,250	-	-	-	406,760
Bus Support	61,005	61,005	(150)	-	62,482	-	123,337
Concessionary Fares	60,482	60,482	-	-	(60,482)	-	-
Youth Discounted Travel Scheme	2,000	2,000	-	-	(2,000)	-	-
Sustainable & Active Travel	1,930	1,930	(5,250)	-	-	5,000	1,680
Action: Sustainable Travel	125,417	125,417	(5,400)	-	-	5,000	125,017
Road Safety	5,000	5,000	-	-	-	-	5,000
Action: Improve Road Safety	5,000	5,000	-	-	-	-	5,000
MEG: CLIMATE CHANGE	1,165,687	1,187,687	(78)	-	-	28,398	1,216,007

Tudalen y pecyn 48

CLIMATE CHANGE

CAPITAL

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Fuel Poverty Programme	35,000	35,000	-	-	-	-	35,000
Action: Fuel Poverty Programme	35,000	35,000	-	-	-	-	35,000
Welsh Government Energy Service	25,000	25,000	-	-	(10,000)	20,000	35,000
Ynni Cymru	-	-	-	-	10,000	-	10,000
Marine Energy	7,000	10,000	-	-	-	(600)	9,400
Environment Protection	2,150	300	-	-	-	-	300
Action: Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection	34,150	35,300	-	-	-	19,400	54,700
Flood Risk Management & Water Policy Delivery	49,000	49,000	-	-	(22,000)	-	27,000
Coal Tip Safety Delivery	11,000	10,300	-	-	-	-	10,300
Action: Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation	60,000	59,300	-	-	(22,000)	-	37,300
Enabling Natural Resources	2,000	290	-	-	-	(290)	-
Biodiversity, Evidence and Plant Health	12,500	12,500	-	-	-	-	12,500
Forestry	14,900	9,310	-	-	-	-	9,310
Local Places for Nature	16,700	24,500	-	-	-	(4,710)	19,790
Action: Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement	46,100	46,600	-	-	-	(5,000)	41,600
Natural Resources Wales	2,358	2,356	-	-	22,750	-	25,106
Action: Sponsor and manage delivery bodies	2,358	2,356	-	-	22,750	-	25,106
Resource Efficiency and Circular Economy	60,000	60,000	-	-	(750)	(12,397)	46,853
Action: Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy	60,000	60,000	-	-	(750)	(12,397)	46,853
Landscape & Outdoor Recreation	8,900	8,900	-	-	-	-	8,900
Action: Promote and support protected landscapes, wider access to green space	8,900	8,900	-	-	-	-	8,900

CLIMATE CHANGE

CAPITAL

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Rapid Response Adaption Programme	19,500	19,500	-	-	-	-	19,500
Private Rented Sector	1,500	1,500	-	-	-	-	1,500
Action: Independent Living	21,000	21,000	-	-	-	-	21,000
Health & Housing	60,500	60,500	-	-	-	-	60,500
Action: Integrated Care Fund	60,500	60,500	-	-	-	-	60,500
Major Repairs Allowance and Dowry Gap Funding	108,000	108,000	-	-	-	-	108,000
Residential Decarbonisation & Quality	92,000	92,000	-	-	-	-	92,000
Action: Achieve Quality Housing	200,000	200,000	-	-	-	-	200,000
Social Housing Grants (SHG)	370,000	365,000	-	-	-	-	365,000
Land for Housing - Repayment	(1,930)	(3,000)	-	-	-	-	(3,000)
Action: Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	368,070	362,000	-	-	-	-	362,000
Building Safety	135,000	165,000	(37,330)	-	-	-	127,670
Action: Building Safety	135,000	165,000	(37,330)	-	-	-	127,670
Market Housing and Other Schemes	67,000	65,000	-	-	-	7,000	72,000
Market Housing and Other Schemes - Repayment	(2,440)	(2,830)	-	-	-	-	(2,830)
Homebuy	2,500	4,000	-	-	-	-	4,000
Action: Increase the Supply and Choice of Market Housing	67,060	66,170	-	-	-	7,000	73,170
Land Release Fund	20,000	25,000	-	-	-	-	25,000
Land Release Fund - Repayment	-	(9,361)	-	-	-	-	(9,361)
Action: Land Division	20,000	15,639	-	-	-	-	15,639
Regeneration	50,000	50,000	-	-	-	-	50,000
Action: Regeneration	50,000	50,000	-	-	-	-	50,000
Strategic Infrastructure Development	14,500	5,000	-	-	-	-	5,000

Tudalen y pecyn 50

CLIMATE CHANGE

CAPITAL

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Action: Strategic Infrastructure	14,500	5,000	-	-	-	-	5,000
Network Operations	185,000	185,000	-	-	-	-	185,000
Action: Motorway & Trunk Road Operations	185,000	185,000	-	-	-	-	185,000
Aviation	13,328	1,783	-	-	-	-	1,783
Transport for Wales	196,672	75,217	-	-	-	-	75,217
Action: Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	210,000	77,000	-	-	-	-	77,000
Bus Support	58,000	68,000	-	-	-	-	68,000
Local Transport Priorities	33,328	40,000	-	-	-	-	40,000
Sustainable and Active Travel	93,672	99,000	-	-	-	(5,000)	94,000
Sustainable and Active Travel - Repayment	(360)	(372)	-	-	-	-	(372)
Action: Sustainable Travel	184,640	206,628	-	-	-	(5,000)	201,628
Road Safety	4,000	4,000	-	-	-	-	4,000
Action: Improve Road Safety	4,000	4,000	-	-	-	-	4,000
MEG: CLIMATE CHANGE	1,766,278	1,665,393	(37,330)	-	-	4,003	1,632,066

Tudalen y pecyn 51

CLIMATE CHANGE

AME - RESOURCE

Budget Expenditure Line	2023-24 Final Budget February 2023 Restated	2024-25 Indicative Final Budget February 2023 Restated	Revisions to the 2024-25 Indicative Allocations	Other Changes	2024-25 Draft Budget December 2023
	£000s	£000s	£000s	£000s	£000s
Market Housing - AME	(3,035)	(2,527)	-	(2,871)	(5,398)
Action: Increase the Supply and Choice of Market Housing	(3,035)	(2,527)	-	(2,871)	(5,398)
Roads Impairment - AME	148,512	30,232	-	-	30,232
Action: Motorway & Trunk Road Operations - Non Cash	148,512	30,232	-	-	30,232
Transport for Wales - AME	2,000	2,000	-	-	2,000
Action: Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	2,000	2,000	-	-	2,000
NRW Provision for Pensions - AME	10,000	10,000	-	-	10,000
NRW Impairment of Forestry & Biological Assets - AME	(100,000)	(100,000)	-	-	(100,000)
Action: Sponsor and manage delivery bodies	(90,000)	(90,000)	-	-	(90,000)
MEG: CLIMATE CHANGE	57,477	(60,295)	-	(2,871)	(63,166)

Tudalen y pecyn 52

Climate Change MEG

FINANCIAL BRIEFING PACK - Description by BEL

CONTENTS

Strategic Infrastructure.....	7
1. Strategic Infrastructure Development	7
Motorway and Trunk Road Operations.....	8
2. Motorway and Trunk Roads	8
Road, Rail Air and Sea Services & Investment	9
3a. Aviation	9
3b. Transport for Wales	9
3c. Frontline Rail Services.....	9
Sustainable Travel.....	10
4a. Sustainable Travel.....	10
4b. Active Travel.....	10
Improve Road Safety.....	12
5. Road Safety.....	12
Environment Quality and Marine	13
6. Marine.....	13
Water, Flood and Coal Tips Safety.....	14
8a. Water and Flood	15
8b. Coal Tip Safety Delivery	16
Land Nature Forestry and Natural Resources and Communities	17
9a. Biodiversity, Evidence and Plant Health	18
9b. Local Places for Nature	19
9c. Forestry	19
9d. National Park Core Funding	20
9e. Landfill Disposal Tax Communities Scheme (LDTCS).....	21
9f. Environment Act Implementation	21
Resource Efficiency and Circular Economy	22
10. Resource Efficiency and Circular Economy	23
Natural Resources Wales (NRW) Sponsorship.....	25
11a. Natural Resources Wales	25

11b. Environment Legislation & Governance	25
Climate Change, Energy and Planning.....	26
Energy Division	26
12a. Clean Energy	27
12b. Welsh Government Energy Service.....	28
12.c Ynni Cymru	29
Climate Change and Energy Efficiency Division	29
12c. Fuel Poverty Programmes.....	29
Environmental Protection.....	30
12d. Environmental Protection.....	30
12e. Climate Change Action	31
12f. Marine Energy	32
Planning and Regulation	34
13a. Planning.....	34
Homelessness Prevention.....	36
14. Homelessness Support & Prevention	36
Independent Living.....	37
15a. Housing Policy	37
15b. Rapid Response to Independent Living.....	37
15c. Private Rented Sector.....	38
Housing & Care Fund.....	39
16. Housing & Care Fund	39
Achieve Quality Housing	40
17a. Major Repairs Allowance and Dowry Funding	40
17b. Residential Decarbonisation & Quality	40
Increasing the Supply and Choice of Affordable Housing	42
18a. Social Housing Grant (SHG).....	42
18b. Housing Finance Grant.....	43
18b. Land for Housing – Repayment	43
Building Safety	44
19. Building Safety	44
Increasing the Supply and Choice of Market Housing.....	45
20a. Market Housing and Other Schemes.....	45
20b. Homebuy.....	45
Housing Revenue Fund	47
21. Housing Programme Revenue Fund	47

Land Division.....	48
22. Land Release Fund	48
Regeneration	49
23a.Regeneration	49
23b.Cardiff Harbour Authority.....	50

RESOURCE BUDGET			£'000	£'000
Action	BEL No.	BEL Description	2023-24 Final Budget	2024-25 Draft Budget
Strategic Infrastructure	3830	Strategic Infrastructure Development	950	950
Motorway and Trunk Road Operations	1884	Network Asset Management	4,481	9,681
	1885	Network Operations	66,023	49,168
	1886	Network Operations Non-Cash	188,691	188,691
Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	1883	Aviation	4,402	1,172
	1895	Transport for Wales	254,258	376,988
	1895	Transport for Wales – Non-cash	38,000	38,000
	1890	Frontline Rail Services	850	600
Sustainable Travel	1880	Bus Support	61,005	123,337
	2000	Concessionary Fares	60,482	-
	2001	Youth Discounted Travel Scheme	2,000	-
	XXXX	Boarding Charge Income		-10,000
	2030	Sustainable and Active Travel	1,930	1,680
Improve Road Safety	1892	Road Safety	5,000	5,000
Environment Quality and Marine	2875	Marine Policy, Evidence and Funding	1,911	1,661
Water, Flood and Coal Tips Safety	2230	Flood Risk Management & Water Policy Delivery	43,840	18,890
	2232	Coal Tip Safety Delivery	4,000	3,800
Land Nature Forestry and Natural Resources and Communities	2825	Biodiversity, Evidence and Plant Health	13,521	11,849
	2820	Local Places for Nature	3,400	2,950
	2814	Environment Management (Pwllperian) (Non-Cash)	38	38
	2827	Forestry	5,320	6,436
	2827	Forestry (Non-Cash)	83	83
	2490	National Park Core Funding	11,416	11,416
	2195	Landfill Disposals Tax Communities Scheme	1,500	500
	2832	Enabling Natural Resources	3,008	-
	2837	Environment Act Implementation	849	890

Resource Efficiency and Circular Economy	2190	Resource Efficiency and Circular Economy	35,241	32,389
NRW Sponsorship	2451	Natural Resources Wales	59,725	121,255
	2451	Natural Resources Wales (Non-Cash)	10,000	10,000
	XXXX	Natural Resources Wales - Timber Income		-33,080
	XXXX	Windfarm Income via NRW		-10,000
	2812	Environment Legislation, Governance and Communications	226	226
Climate Change, Energy and Planning	3770	Clean Energy	9,767	2,897
	2809	Welsh Government Energy Service	3,970	3,970
	1270	Fuel Poverty Programme	4,370	4,370
	2817	Environment Protection	6,200	6,400
	3771	Climate Change Action	4,486	3,586
	3772	Ynni Cymru	0	2,470
	1893	Marine Energy	0	400
Planning and Regulation	2250	Planning & Regulation Expenditure	2,099	1,999
	2256	Planning and Environment Decisions Wales	2,997	2,997
Homelessness Prevention	1120	Homelessness	46,147	214,910
Independent Living	1100	Housing Policy	6,471	1,368
	1083	Housing Support Grant	166,763	-
Achieve Quality Housing	1065	Residential Decarbonisation & Quality	2,173	1,673
	1285	Rapid Response to Independent Living		5,103
Building Safety	2255	Building Safety	6,000	4,500
Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	0984	Housing Finance Grant	13,100	4,100
Housing Revenue Fund	1181	Housing Programme Revenue Fund	173	173
Land Division	6410	Land Release Fund	2,150	-1,550
Regeneration	4151	Regeneration	1,271	-13,329
	4162	Cardiff Harbour Authority	5,400	5,400
EXTRACT OF CLIMATE CHANGE - TOTAL RESOURCE BUDGET			1,165,687	1,216,007

CAPITAL BUDGET			£'000	£'000
Division	BEL No.	BEL Description	2023-24 Final Budget	2024-25 Draft Budget
Strategic Infrastructure	3830	Strategic Infrastructure Development	14,500	5,000
Motorway and Trunk Road Operations	1885	Network Operations	185,000	185,000
Road, Rail Air and Sea Services & Investment	1883	Aviation	13,328	1,783
	1895	Transport for Wales	196,672	75,217
Sustainable Travel	1880	Bus Support	58,000	68,000
	1882	Local Transport Priorities	33,328	40,000
	2030	Sustainable and Active Travel	93,672	94,000
	2030	Sustainable and Active Travel - Repayment	-360	-372
Improve Road Safety	1892	Road Safety	4,000	4,000
Water, Flood and Coal Tips Safety	2230	Flood Risk Management & Water Policy Delivery	49,000	27,000
	2232	Coal Tip Safety Delivery	11,000	10,300
Land Nature Forestry and Natural Resources and Communities	2825	Biodiversity, Evidence and Plant Health	12,500	12,500
	2820	Local Places for Nature	16,700	19,790
	2827	Forestry	14,900	9,310
	2490	National Park Core Funding	8,900	8,900
	2832	Enabling Natural Resources	2,000	-
Resource Efficiency and Circular Economy	2190	Resource Efficiency and Circular Economy	60,000	46,854
NRW Sponsorship	2451	Natural Resources Wales	2,358	25,106
Climate Change, Energy and Planning	2809	Welsh Government Energy Service	25,000	35,000
	2817	Environmental Protection	2,150	300
	3772	Ynni Cymru	0	10,000
	1893	Marine Energy	7,000	9,400
Fuel Poverty Programme	1270	Fuel Poverty Programme	35,000	35,000
Independent Living	1285	Rapid Response Action Programme	19,500	19,500
	1182	Private Rented Sector	1,500	1,500
Integrated Care Fund	0986	Health & Housing	60,500	60,500
Achieve Quality Housing	1061	Major Repairs Allowance and Dowry Funding	108,000	108,000
	1065	Residential Decarbonisation & Quality	92,000	92,000

Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	0982	Social Housing Grants (SHG)	370,000	365,000
	0989	Land for Housing – Repayment	-1,930	-3,000
Building Safety	2255	Building Safety	135,000	127,670
Increase the Supply and Choice of Market Housing	0987	Market Housing and Other Schemes	67,000	72,000
	0987	Market Housing and Other Schemes – Repayment	-2,440	-2,830
	0980	Homebuy	2,500	4,000
Land Division	6410	Land Release Fund	20,000	25,000
	6410	Land Release Fund – Repayment		-9,361
Regeneration	4151	Regeneration	50,000	50,000
EXTRACT OF CLIMATE CHANGE - TOTAL CAPITAL BUDGET			1,766,278	1,632,067

Strategic Infrastructure

1. Strategic Infrastructure Development

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000 (Inc. FTR)
3830 - Strategic Infrastructure Development	950	5,000
Overview		
<p>Strategic Infrastructure Development is a commercially focussed division that supports delivery of key transport infrastructure projects and transport policy objectives along with implementing major carbon reduction initiatives. This is achieved through a collaborative approach to develop innovative solutions whilst working with partners from the Private Sector and also engaging the resources of UK Government and Welsh Local Authorities to optimise external funding. The commercial financing skills and expertise of the division are also made available as an internal consultancy to support colleagues across Economic Infrastructure, The Economy Directorate and Tourism.</p> <p>A number of the projects managed by the team have a strong cross portfolio impact whilst revenue resource is used to develop delivery solutions and business cases that enable third party and public capital investment. In addition to core budget the Division regularly makes investments and loans through utilisation of FT monies.</p> <p>The PfG commitment to deliver the GCRE project remains an ongoing priority that is not fully funded. The FTR totals £9.500m.</p>		

Motorway and Trunk Road Operations

2. Motorway and Trunk Roads

BEL	Resource Budget £'000 (inc. non-cash)	Capital Budget £'000
1884 - Network Asset Management	9,681	-
1885 - Network Operations	49,168	185,000
1886 - Network Operations - Non-Cash	188,691	-
Overview		
<p>Welsh Government is directly responsible for the Motorway and Trunk Road Network, one of Wales' most important infrastructure assets. It has a depreciated replacement cost of circa £17bn. Appropriate maintenance is essential for the Welsh Government to meet its statutory duties for safety and achieve its wider policy objectives for Wales.</p> <p>Forecast spend includes an allowance for 'over-programming' to take advantage of additional funding that may become available through slippage in other programme spend that become evident late in the year. Should no additional funding materialise the over-programmed element will be managed into next year.</p> <p>Non-cash totals 188,691.</p>		

Road, Rail Air and Sea Services & Investment

3a. Aviation

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1883 - Aviation	1,172	1,783
Overview		
<p>The Aviation function seeks to ensure air connectivity is part of the integrated transport system in Wales, connecting Wales with the world and the world with Wales, to support the socioeconomic wellbeing of the nation. The activity includes support for and development of Wales' Aviation facilities, including the Cardiff Airport restructuring package.</p>		

3b. Transport for Wales

BEL	Resource Budget £'000 (Inc. non-cash)	Capital Budget £'000
1895 - Transport for Wales	404,988	75,217
Overview		
<p>Transport for Wales is a not-for-profit company, wholly owned by the Welsh Government, it exists to drive forward the Welsh Government's vision of a high quality, safe, integrated, affordable, and accessible transport network that the people of Wales are proud of.</p> <p>This BEL is focused on the costs of operating and managing the rail network. It includes revenue funding for operating rail services, maintaining the Core Valley Lines network, and some unallocated corporate costs for running CVL. The Capital funding is predominantly the major investment in the Core Valley Lines Transformation programme but also includes smaller capital investment programmes such as station improvements.</p> <p>Non-cash totals £38m.</p>		

3c. Frontline Rail Services

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1890 - Frontline Rail Services	600	-
Overview		
<p>This budget supports delivery and development of sustainable transport modes and for supporting local transport initiatives.</p>		

Sustainable Travel

4a. Sustainable Travel

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1880 - Bus Support	123,337	68,000
1882 - Local Transport Priorities	-	40,000
2000 - Concessionary Fares	-	-
2001 - Youth Discounted Travel Scheme	-	-
Overview		
<p>This budget supports delivery and development of sustainable transport modes and for supporting local transport initiatives. A significant element of the funding is focussed on free bus services for the elderly and disabled, and discounted bus travel for young travellers, as well as providing other socially necessary services. The concessionary fare funding shown is direct funding for the scheme from Welsh Government Transport budgets, but this is supplemented by additional funding from local authorities. The discounted bus travel scheme for younger persons (aged 16-21-year-olds), enabling them to access opportunities for work, education, training and apprenticeships is of particular benefit to people from low-income households and helps to tackle poverty. This also includes an element of grant funding for local authorities for capital projects related to modal shift and climate adaptation, money related to the transition of the bus fleet to electric vehicles and to support the ambitions of Bus Cymru. Some of the Local Transport budget will be used to support Local Authorities to develop and deliver bus priority schemes that improve journey times for bus services and make them an attractive alternative to the private car.</p>		

4b. Active Travel

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000 (inc. FTC)
2030 - Sustainable and Active Travel	1,680	93,628
Overview		
<p>This budget supports the delivery of active travel infrastructure and programmes to encourage increased use of active travel modes to reduce barriers to mode shift towards walking and cycling, in line with Llwybr Newydd, the Wales Transport Strategy.. It also includes funding to support the transition to electric vehicles.</p> <p>The Active Travel Fund and the Safe Routes in Communities Grant enable delivery of active travel infrastructure by local authorities, supported through Transport for Wales. This is complemented by the active travel programme on the Strategic Road Network and improvements to the National Cycle Network. Revenue funding primarily supports</p>		

promotion of active travel to school and workplaces alongside other initiatives that increase access to active travel.

Improve Road Safety

5. Road Safety

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1892- Road Safety	5,000	4,000
Overview		
The Resource Budget supports engagement and funding arrangements with external partners in the public, private and third sectors to achieve casualty reduction. The capital budget supports capital road safety engineering improvements on the trunk and local road networks.		

Environment Quality and Marine

Overview
<p>Establish a targeted scheme to support restoration of seagrass and saltmarsh habitats along our coastline.</p> <p>In addition, the Marine division also feeds into and supports the delivery of a number of other PfG commitments:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Develop a Tidal Lagoon Challenge and support ideas that can make Wales a world centre of emerging tidal technologies. • Work towards the establishment of an Environmental Governance Body, a statutory duty and targets to protect and restore biodiversity. • Legislate to abolish the use of more commonly littered, single use plastics.

6. Marine

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
2875 - Marine	1,661	-
Proposed BEL activity		
<p>Welsh Government's ambition for the marine environment is that Welsh seas are 'clean, healthy, safe, productive and biologically diverse'. The budget will be used to deliver the Minister for Climate Change's marine priorities to help meet this ambition, including the specific Programme for Government commitment on coastal restoration.</p> <p>Work will focus on marine planning and licensing, biodiversity, and climate change policy development. We will continue to enhance ecosystem resilience through Marine Protected Area network designation and targeted recovery interventions whilst maintaining our commitments to meeting Good Environmental Status. We will be responsive to developing evidence around blue carbon habitats and their global importance as part of our future marine decision-making processes, and contribution to achieving Net Zero.</p>		

Water, Flood and Coal Tips Safety

Overview

Flood Policy Team

To fund flood alleviation projects to reduce the risk of flooding and coastal erosion to homes in communities across Wales. The Welsh Government provides NRW and Local Authorities with opportunities to apply for grant funding to support their role as RMAs to carry out flood and coastal risk management activities. The process for applying for this funding, including eligibility criteria and grant rates, is set out in the FCERM Grant Memorandum. The BEL consists of both capital and revenue.

Coal Tip Safety

A coal tip safety unit has been established and is responsible for the deliver a wide programme including developing new policy and legislation, emergency preparedness and operational delivery. The Welsh Government provides capital funding to local authorities to undertake necessary maintenance works on disused coal tips on both public and private land.

Water Policy Team

Responsible for policy and legislation on environmental water quality, drinking water, water resources and water industry and consumer issues.

Programme for Government commitments:

- Introduce legislation to deal with the legacy of centuries of mining and ensure coal tip safety; strengthening local authority powers to protect the public and the environment.
- Fund additional flood protection for more than 45,000 homes.
- Deliver nature-based flood management in all major river catchments to expand wetland and woodland habitats.
- Legislate to strengthen the requirements for the use of sustainable drainage systems that provide wildlife habitat.
- Begin to designate Wales' inland waters for recreation, strengthening water quality monitoring.

Cooperation agreements:

- Flood capital investment and national resilience – Invest more in flood management and mitigation and plan to respond to the increased risk of flooding. We will ask the National Infrastructure Commission for Wales to assess how the nationwide likelihood of flooding of homes, businesses and infrastructure can be minimised by 2050.
- Flood review – Commission an independent review of the local government section 19 and Natural Resources Wales reports into extreme flooding in winter 2020-21 and act on its recommendations.

8a. Water and Flood

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2230 - Flood and Water	18,890	27,000
Purpose of BEL		
<p>Proposed Revenue Programme</p> <p>The FCERM Resource Budget largely funds Wales' Risk Management Authorities in undertaking activities such as asset maintenance, awareness raising work, flood investigation (Section 19 reports) mapping, warning, and informing and staff costs.</p>		
<p>Water Revenue Programme</p> <p>This is used to deliver statutory and regulatory functions in respect of water and sewage, including working with stakeholders on the statutory 2024 price review which sets water bills and charges and water company investment for 2025 – 2030. It also funds support for delivering Programme for Government commitments to strengthen the requirements for the use of sustainable drainage systems that provide wildlife habitat and begin to designate Wales' inland waters for recreation, strengthening water quality monitoring.</p>		
<p>Flood Capital Programme</p> <p>Capital funding is not only used to build new flood and coastal risk management schemes but also to fund preparatory business case and design work ahead of construction.</p> <p>Capital funding is also provided to NRW to support their core capital funded activities which include scheme development work (including business case development), mapping and modelling projects, staff costs, ICT for flood projects, car fleet/plant hire and capital maintenance.</p>		
<p>Water Capital Programme</p> <p>The Water Environment (Water Framework Directive) (England and Wales) Regulations 2017 aim to reduce pollution and improve the condition of aquatic ecosystems, promote the sustainable use of water and reduce the effects of floods and droughts. The Regulations place a duty on Welsh Ministers to prevent deterioration and improve all water bodies to good status by 2027.</p> <p>NRW has prepared a flexible multi-year programme of work designed to decrease the number of watercourses failing to meet good ecological status. We propose to provide NRW with the necessary funding to undertake work prioritised using the following agreed criteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Delivers improvements to water quality and/or improvements in resilience to water quality pressures; • Has clear, measurable capital outputs (delivers/will deliver on the ground actions); 		

- High confidence of delivery within the financial year;
- WFD status of waterbody and/or failing against a SAC condition attribute; and
- Value for money for the taxpayer.

This programme of work includes remediation work for abandoned metal mines to help prevent discharges of hazardous pollution into waterways, and a range of capital work to address the key factors causing water quality failures NRW will prioritise the work according to where it has the most impact and where it can be completed within this financial year.

8b. Coal Tip Safety Delivery

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2232 - Coal Tip Safety Delivery	3,800	10,300
Purpose of BEL		
<p>Coal Tips Safety</p> <p>The capital budget for 24/25 is £10.3 million. The BEL is for the CTS Grant Scheme for local authorities to carry out works on tips, which has been identified in inspections reports or where a slip has occurred. In addition, we are committed to the final phase of remediation of the Tylorstown coal tip and work on reservoirs.</p> <p>The long-term reclamation costs of £500-600m is not expected to be required until 2025 for the 10-15 year reclamation programme. Correspondence from the UKG has continually been negative, clearly stating in their view this is for the WG to fund.</p>		

Land Nature Forestry and Natural Resources and Communities

Overview

The Landscapes, Nature and Forestry Division is responsible for ensuring our natural resources are managed sustainably and our natural environment is protected and enhanced.

We lead work to increase tree cover, enhance and protect nature, manage threats to our wildlife and ensure our landscapes can be enjoyed by the people of Wales and visitors without harming our ecosystems. Our aims include:

- Restoring and enhancing nature to create more resilient ecosystems and reverse the decline in biodiversity;
- Increasing tree cover for the benefit of people, nature and the economy;
- Protecting Wales' natural environment through sustainable management of natural resources; and ensuring access to nature for recreation and well-being.

Programme for Government commitments:

- Create a National Forest to extend from the North of Wales to the South.
- Harness the economic, cultural, and recreational potential of the National Forest as part of progress towards a sustainable timber industry.
- Designate a new National Park to cover the Clwydian Range and Dee Valley (now a MRANWT responsibility).
- Expand arrangements to create or significantly enhance green spaces.
- Create a timber based industrial strategy that can develop and sustain the high value production and processing of Welsh wood.
- Support communities to create 30 new woodlands and connect habitat areas.

9a. Biodiversity, Evidence and Plant Health

BEL description	Resource Budget £'000 (inc. non-cash)	Capital Budget £'000
BEL 2825 - Biodiversity, Evidence and Soils	11,849	12,500
BEL 2814 - Environment Management (Pwllperian) (Non-Cash)	38	-
Purpose of BEL		
<p>Biodiversity delivery is focussed on actions to tackle the nature emergency and deliver PfG commitments including:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nature Networks Programme – improving the condition and connectivity of our protected sites network (enhance green spaces). • Local Nature Partnerships – promoting coordination of locally driven action. • Developing legally binding targets and appropriate reporting and monitoring mechanisms through a year four Bill. • Embedding biodiversity in decision making through the biodiversity taskforce and section 6 duty. • Species recovery including pollinators and bee health <p>The BEL also funds the following;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>National Peatland Action Programme</u> <p>The NPAP provides national, coordinated leadership through Natural Resources Wales for sustained peatland restoration. The aim is to restore functioning ecosystems which in turn safeguards and sequesters carbon.</p>		

9b. Local Places for Nature

BEL description	Resource Budget £'000 (inc. non-cash)	Capital Budget £'000
BEL 2820 - Local Places for Nature	2,950	19,790
Purpose of BEL		
<p><u>Local Places for Nature</u></p> <p>Local Places for Nature (LPfN) intends to help communities create nature on their doorsteps. The programme is aimed at communities and community organisations to restore and enhance nature in their local areas, particularly in areas of deprivation and communities with little or no access to nature. The programme began in 2020 and delivers the current Programme for Government commitment, “Expand arrangements to create or significantly enhance green spaces”.</p> <p>Capital funding is delegated to three Scheme Managers, WCVA, KWT & NLHF who work collaboratively, running individual schemes;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) WCVA - 25 Local Nature Partnerships, led by Local Authorities and National Parks deliver projects locally. 2) An open access competitive capital grant scheme run by NLHF, via an MOU with DCMS. KWT - Community Packages to create pollinator and community growing gardens including on manmade structures. 		

9c. Forestry

BEL description	Resource Budget £'000 (inc. non-cash)	Capital Budget £'000
BEL 2827 - Forestry	6,436	9,310
BEL 2827 - Forestry (Non-Cash)	83	-
Purpose of BEL		
<p><u>National Forest</u></p> <p>Allocated to funding National Forest Woodland Liaison Officers, funding the creation and enhancement of woodlands which meet National Forest standards and creating the covid 19 commemorative woodlands.</p> <p><u>Cross-border MOU</u></p> <p>Allocated to cover areas where cross-border collaboration is beneficial: tree health, the Woodland Carbon Code, forestry research, forestry economics and the UK Forestry Standard. Wales contributes 10% of total funding to the MOU, with 90% funding split</p>		

between Scotland and England.

Forestry policy

Allocated to work to increase woodland creation and to meet ongoing forestry policy costs.

Timber industrial strategy

Allocated to funding the Home-Grown Homes project and the creation of the strategy.

NRW funding

Allocated to funding NRW to verify that woodland creation plans meet the UK Forestry Standard.

Woodland Restoration

Allocated to restoring woodlands affected by tree disease.

Forest Research MOU

Forest Research is the research agency of the Forestry Commission. Through our service agreement we fund them to map woodland in Wales, provide monitoring and surveillance of tree health and identify tree diseases and research key issues in forest management.

Non-cash totals 83k.

9d. National Park Core Funding

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2490 - National Park Core Funding	11,416	8,900
Purpose of BEL		
<p>Provide core funding to the 3 National Park Authorities.</p> <p>Fund any public appointments to National Park Authorities.</p> <p>Our Designated Landscapes (National Parks (20%) and Areas of Outstanding Natural Beauty (5%) play a crucial role in protecting some of our most precious and beautiful areas and cover 25% of Wales's land area. They are also key drivers for a number of Welsh Government priorities. These include tourism, biodiversity, decarbonisation, health and wellbeing, sustainable communities, and the Welsh Language. The National Park Authority strategic grant ensures that the management of these landscapes is resilient and can realise these ambitions.</p> <p>In addition to funding for National Park Authorities, the draft budget included funding for a number of related areas , including:</p> <p>Provide the WG's contribution to the maintenance and promotion of the Wales Coast Path.</p> <p>Provide the Sustainable Development Fund for Areas of Outstanding Natural Beauty (AONBs).</p>		

Fund a number of programmes, services and interventions to deliver WG and First Minister priorities around access and recreation, green spaces and allotments.

Fund a number of WG responsibilities such as any court cases relating to access.

9e. Landfill Disposal Tax Communities Scheme (LDTCS)

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2195 - Landfill Disposal Tax Communities Scheme (LDTCS)	500	-
Purpose of BEL		
<p>In April 2018, the collection of landfill tax was devolved to Wales, as set out in the Landfill Disposals Tax (Wales) Act 2017. Section 92 of the Act places a duty on the Welsh Ministers to prepare and publish a Landfill Disposals Tax Communities Scheme, which will make provision for grant funding for the benefit of communities affected by landfill disposals or activities at waste transfer stations. The budget for 24-25 is to continue with existing commitments already made.</p>		

9f. Environment Act Implementation

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2837 - Environment Act Implementation	890	-
Purpose of BEL		
<p>The purpose of this BEL is to support the Ministerial commitment to further the sustainable management of natural resources and the implementation of the Environment Act through a number of delivery schemes. It supports the staff posts required to run and manage these schemes and grant programmes. It also helps to support the international Eco-Schools programme across Wales, the Ministerial commitment to the tree planting and climate change educational programme delivered by charity Size of Wales.</p>		

Resource Efficiency and Circular Economy

Overview

The things we make, import and consume represent around 45% of Wales' total emissions and the extraction and processing of natural resources, such as the mining and farming sectors, are responsible for more than 90% of global biodiversity loss. The Resource Efficiency and Circular Economy division's budget is aligned to supporting the transition to the circular economy, by keeping resources in use and thereby addressing those emissions and the extraction of natural resources as a crucial element of tackling the climate and nature emergency. It also directly supports the collecting and processing of recycling and waste and improvements to the collection system as a frontline service, alongside action to redistribute food and reuse and repair items which provides important support, particularly in a cost of living crisis.

The divisions work is fundamental to the delivery of multiple overarching Programme for Government objectives, particularly:

- Build an economy based on the principles of fair work, sustainability and the industries and services of the future.
- Build a stronger, greener economy as we make maximum progress towards decarbonisation.
- Embed our response to the climate and nature emergency in everything we do.

It also leads on several specific commitments, namely:

- Introduce an Extended Producer Responsibility (EPR) scheme to incentivise waste reduction by businesses.
- Support 80 re-use and repair hubs in town centres.
- Bring together a place-based zero waste challenge network of organisations to support cultural change in businesses and communities.
- Support the development of community recycling facilities in town centres and promote repair and re-use facilities to encourage zero-waste shopping.

10. Resource Efficiency and Circular Economy

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2190 - Resource Efficiency & Circular Economy	32,389	60,000
Purpose of BEL		
<p>Programme Staff – Programme funded staff that are crucial to the delivery of the Welsh Government's Circular Economy strategy and overarching Programme for Government and Net Zero Wales commitments.</p> <p>Funding of Delivery Partners - Delivery of the work on a circular economy is heavily dependent on the external support provided by various Delivery Bodies, which provide both crucial expertise and capacity to deliver against the breadth of the commitments. Significant work has been undertaken with WRAP and Local Partnerships to align resource to the PfG priorities, including the Extended Producer Responsibility Programme and Circular Economy Infrastructure Programme - with the bolstering of Programme and Project Management arrangements to the former and support to Local Authorities to produce robust business cases for infrastructure investment.</p> <p>In addition, the budget supports delivery partners such as Repair Café Wales to roll-out repair cafes across Wales and Fareshare to arrange the redistribution of food that would otherwise be wasted from the food and drink industry to communities in need across Wales.</p> <p>This also includes funding to NRW to support the implementation of workplace recycling reforms, EPR and DRS with the provision of detailed technical and enforcement advice and as the regulator for the circular economy in Wales. NRW are also the lead authority for waste crime and waste tracking and have a key role in decarbonisations work to address emissions from legacy landfill.</p> <p><u>Sustainable Waste Management Grant -</u> Funding to help Local Authorities to design, develop and execute strategic improvements in their approach to the Circular Economy, move up the waste hierarchy and preparing for EPR.</p> <p><u>Recycling Targetted Improvement & Strategic Planning -</u> Funding for the continued improvement in terms of the performance and efficiency of recycling collection and wider services, including repair and reuse. Focusing in particular, on utilising the evidence to take action to improve Wales' recycling rates to meet the next 70% target for 2024/25 and prepare for the implementation of EPR payments on the basis of service efficiency and effectiveness.</p> <p><u>EPR, DRS & Workplace Recycling</u> This funding is allocated against the delivery of the Welsh Governments commitments to deliver EPR, DRS and Workplace Recycling Reforms. These commitments represent economy wide reforms with significant carbon savings as well as being crucial to further progress on recycling in moving up the waste hierarchy.</p>		

Provision for Legal Support -

This budget provision is allocated in line with standard arrangements. £50k has been set aside for such an eventuality.

Circular Economy Fund for Business -

The funding delivers on the key commitment within *Beyond Recycling* and *Net Zero Wales* to support businesses to adapt their processes to become more circular, for example in using recycled content in manufacturing or moving to more sustainable materials and follows on from the successful pilot delivered over the last three years.

Circular Economy Fund for the Public Sector -

This capital funding, is primarily targeted at Local Authorities, to address core Circular Economy actions and develop a pipeline of circular economy infrastructure projects being developed collaboratively with Local Authorities. This includes improvements in recycling performance, increasing repair & reuse activity, enhancing climate resilience and decarbonising waste & recycling operations in line with the 2030 target.

Funding is also allocated to support Local Authorities to continue the transition of their fleet to Ultra-Low Emission collection Vehicles for recycling and residual waste.

Natural Resources Wales (NRW) Sponsorship

Overview

The Sponsorship Team within the Environmental Protection Division is responsible for the Welsh Government's sponsorship of NRW. The wider division also holds responsibility for protecting and enhancing health, nature, and the environment by developing evidence-based policy and legislation to underpin action across Wales, and by delivering proportionate environmental regulations (see Environmental Protection section below).

11a. Natural Resources Wales

BEL description	Resource Budget £'000 (inc. non-cash)	Capital Budget £'000
BEL 2451 - Natural Resources Wales	88,185	25,106

Purpose of BEL

This BEL provides Grant in Aid to NRW for its primary operational and regulatory responsibilities. NRW is the principal environmental adviser and regulator to Welsh Government and help to deliver a wide range of ministerial priorities and commitments, in delivering action to address the climate and nature emergencies.

2. Non-cash totals £10m

11b. Environment Legislation & Governance

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
2812 - Environment Legislation & Governance	226	-

Proposed BEL activity

The BEL provides budgetary cover for legislation, governance and legal costs affecting MEG environmental and related programmes and includes the programme staffing costs for a solicitor.

Climate Change, Energy and Planning

Energy Division

Overview

Programme for Government commitments and Deep Dive into Renewables:

- Uphold our policy of opposing the extraction of fossil fuels in Wales, both on land and in Welsh waters, using the powers available to us.
- Support innovation in new renewable energy technology.
- Expand renewable energy generation by public bodies and community groups in Wales by over 100MW by 2026.
- Support delivery of deep dive recommendations.
- Work towards the creation of Trydan Gwyrdd Cymru and Ynni.
- Pursue devolution of powers needed to help reach net zero, including management of the Crown Estate in Wales.
- Launch the Tidal Lagoon Challenge

Divisional Background

The division's activities are focused across three broad work priorities: policy and evidence, delivery and financial support for renewable energy projects.

Work priorities are aligned to;

- Programme for Government commitments and well-being objectives.
- Recommendations from the deep dive into renewable energy.
- Our statutory commitments and policy framework.
- Policies and proposals set out in Net Zero Wales.

12a. Clean Energy

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 3770 – Clean Energy	2,897	-
<p>Purpose of BEL</p> <p>The clean energy BEL funds the development of evidence to support the development of policy activity to deliver the Programme for Government commitments listed above. Specifically this includes the delivery of the Heat Strategy for Wales and feasibility studies for the use of mine water heat for heating systems in Wales. This funding also supports the delivery of key priorities in energy in Wales. Funding within the BEL is allocated to set up Trydan Gwyrdd Cymru our public sector renewable energy developer. Funding is also allocated to deliver Local Area energy Plans across every local authority area in Wales.</p>		
<p>BEL 3770 provides revenue funding for the Energy Division's work priorities.</p> <p>Programme for Government commitments:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uphold our policy of opposing the extraction of fossil fuels in Wales, both on land and in Welsh waters, using the powers available to us. • Support innovation in new renewable energy technology and the launch of the Tidal Lagoon Challenge. • Expand renewable energy generation by public bodies and community groups in Wales by over 100MW by 2026. • Work towards the creation of Trydan Gwyrdd Cymru and Ynni Cymru. <p>Pursue devolution of powers needed to help reach net zero, including management of the Crown Estate in Wales.</p> <p>We have a cross governmental commitment to decarbonisation and have set net-zero targets, demonstrating how Wales can lead the way on climate change. It is recognised in the Programme for Government and Deep Dive into Renewables that our ambitions for a decarbonised energy system must be driven by the scaling up of renewable energy generation.</p> <p>The revenue aims to develop evidence to establish a path for decarbonising Wales' energy system, including the involvement of stakeholders in developing and promoting the resulting policy outcomes and funding for the division's programme of energy delivery work.</p> <p>Allocated budget within the BEL is focused on;</p>		

- Policy development across a range of energy matters including, heat strategy, decarbonising power and scaling up renewables.
- Delivery of policy evidence including opportunity mapping for mine water heat, , Energy Generation in Wales and Energy Use in Wales reports.
- Delivery of energy deep dive policy recommendations.
- Delivery of the fossil fuel and carbon capture and storage licensing systems to effectively apply fossil fuel policy.
- Delivery of the fossil fuels and carbon capture and storage licensing case work in accordance with statutory commitments and policy framework.
- Financial support for renewables, including grant funding for Community Energy Wales and the Local Energy Grant Scheme. .
- The Energy Planning Programme provides support to each region to take forward the delivery plans from the regional energy strategies, and to run regionally led Local Area Energy Planning (LAEP) with each authority within the region.
- the Renewable Energy Developer programme, as part of the launch of Net Zero Wales.
- Delivery of the recommendations from the Future Net Zero Grid for Wales Report.
- To support the Programme for Government commitment to launch the Tidal Lagoon Challenge and explore the potential of harnessing wave and tidal energy.
- Delivering a stakeholder engagement plan to support the energy delivery programme. Working with the energy sector and communities across Wales.
- Additional revenue support for delivery of new renewable projects and innovations via the WGES, where additional revenue need has been identified.
- Staff costs and the requirement for external specialist technical support and research costs covering the areas set out above.

12b. Welsh Government Energy Service

BEL description	Revenue Budget £000	Capital Budget £000
BEL 2809 – Welsh Government Energy Service (WGES)	3,970	35,000
Purpose of BEL		
<p>BEL 2809 Welsh Government Energy Service - This investment is to support public bodies to undertake energy efficiency, and renewable energy projects. It also supports communities to develop renewable energy projects.</p> <p>This budget also covers implementation of the net zero public sector route map, publication of the Welsh public sector carbon emissions annual report and guide.</p> <p>The capital budget includes £20m of FT Capital for the ‘Further and Higher Education Decarbonisation Scheme’.</p>		

12.c Ynni Cymru

BEL description	Revenue Budget £000	Capital Budget £000
BEL 3772 – Ynni Cymru	2,470	10,000
Purpose of BEL		
<p>This is a Programme for Government commitment, reflecting the Co-operation Agreement, to work with Plaid Cymru to scope the establishment of Ynni Cymru, a publicly owned energy company for Wales to expand community-owned renewable energy generation. The BEL funds scoping work to accelerate delivery of community owned renewable energy generation.</p>		

Climate Change and Energy Efficiency Division

Overview
<p>Programme for Government commitments:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continue to improve existing homes, helping us tackle fuel poverty, create much needed jobs, training opportunities, and supply chains. • Support innovation in new renewable energy technology.

12c. Fuel Poverty Programmes

BEL description	Revenue Budget £000	Capital Budget £000
BEL 1270 – Fuel Poverty Programmes	4,370	35,000
Purpose of BEL		
<p>BEL 1270's revenue and capital budgets support the development of a replacement Warm Homes programme and grant funding for remedial works to local authorities.</p> <p>The revenue allocation of £4,370m covers delivery of the Advisory Services and Independent Quality Assurance functions of the new Warm Homes Programme, and staff, legal, technical and procurement advice costs associated with delivering and managing the Warm Homes Programme contracts.</p>		

Environmental Protection

Overview

The *Environmental Protection Division* comprises three teams; the Local Environment Quality team, the Air Quality, Noise and Chemicals team, and the Radioactivity and Industrial Pollution team. Local environment quality (fly-tipping, littering, single use plastics, statutory nuisance, contaminated land and dog fouling).

- Protecting the environment and human health from radioactive substances and radioactive waste
- Reducing carbon emissions, air pollution and waste from industry
- Reducing the impact of fluorinated greenhouse gases (F-gases) on climate change and reducing the impact of ozone depleting substances (ODS) on the ozone layer
- Air quality improvement
- Chemicals regulation
- Noise and soundscape policy
- Common Frameworks with UK governments setting out how we are working together in the context of returning EU powers.

Programme for Government commitments:

- Legislate to abolish the use of more commonly littered, single use plastics.
- Introduce a Clean Air Act for Wales, consistent with World Health Organisation guidance and extend the provision of air quality monitoring.

12d. Environmental Protection

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2817 – Environment Protection (was Radioactivity and Pollution Prevention)	6,400	300
Purpose of BEL		
<p>This BEL supports the policy and legislative work in respect of air quality, chemicals, environmental noise, industrial pollution, and radioactivity/radioactive waste. This includes implementing associated legislation as necessary to deliver those policy measures. It also covers the management of infraction cases, including some legal costs, associated with industrial pollution and air quality.</p>		

12e. Climate Change Action

BEL description	Revenue Budget £000	Capital Budget £000
BEL 3771 – Climate Change Action	3,586	-
Purpose of BEL		
<p><u>Climate Adaptation</u> -</p> <p>Funding to support <i>Prosperity for All: A Climate Conscious Wales</i> implementation, as set out in MA/JJ/0047/22 including :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Undertake an engagement and review exercise to understand the current state of climate risk preparedness across the public sector and identify any constraints to adaptation planning. • Support the development and administration of the pilot exemplar grant scheme to support the public sector’s local climate adaptation measures. <p><u>Decarbonisation Programme</u> -</p> <p>Funding to develop the next iteration of the Net Zero Wales Delivery Plan which will detail how we intend to meet emission reduction targets and our Carbon Budget. This includes evidence and analysis to develop decarbonisation pathways; policy development and implementation including for a Just Transition Framework; and Wales’ contribution to fund the Climate Change Committee which provides advice to WG on both adaptation and mitigation. . The budget also covers staff costs, development, training and T&S.</p> <p><u>Decarbonisation Innovation / Smart Living</u> -</p> <p>Includes technical and analytical support for development of innovative and whole systems solutions to place-based issues. The funding will be focussed at multi-energy vector and multi-sector infrastructure and technology, processes and systems approaches involving public, private and academic key stakeholders.</p> <p><u>Emissions Trading Scheme and Carbon Pricing</u></p> <p>Funding to implement the Welsh Government’s obligations as part of the UK ETS Authority. These include costs for maintaining and developing the IT system, research and translation. The budget also covers staff costs associated with further enhancing and improving the UK ETS. Should funding allow, early research will be commissioned to understand in which sectors a carbon pricing signal may be helpful in meeting our long-term carbon reduction targets.</p> <p><u>Climate-led Behavioural Change Programme</u> -</p> <p>Funding to deliver the commitments made in the Climate Public Engagement Strategy, including engagement (through Wales Climate Week and Climate Conversations workshops) with stakeholders and the general public to involve them in shaping the right policy solutions, social research to build our understanding around the barriers people face and motivations around making green choices, and on-going national</p>		

communications (digital focus), and enhancements to the climateaction.gov.wales digital hub to encourage action on climate change

International Climate Action

Membership of groups representing sub-national states and regions, including the Under2 Coalition, enabling Wales to have its voice heard on the international stage, including at COP.

12f. Marine Energy

BEL	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1893 – Marine Energy	400	9,400

Overview

The Marine Energy Programme (MEP) was set up in 2019 to deliver on the First Minister's commitment to develop marine energy including a tidal lagoon.

Marine energy is covered by several commitments in the 2021 Programme for Government projecting socio-economic outcomes as well as green renewable energy and decarbonisation, as follows:

- Develop a Tidal Lagoon Challenge and support ideas that can make Wales a world centre of emerging tidal technologies
- Support innovation in new renewable energy technology
- Build a sustainable future for our key [air and] seaports

The MEP is made up of three main workstreams, Tidal Range (lagoons), Ports Infrastructure to support offshore wind and Tidal Stream & Wave Energy

Tidal Lagoon Challenge

The approach to the tidal lagoon challenge (TLC) is currently being developed. The current proposal is that the TLC will be a research challenge fund. The TLC will award grant funding to successful organisations to undertake research to address barriers to tidal lagoon development. This could include environmental and economic research.

Tidal Lagoon Project

The Tidal Lagoon Project will be a collaboration with other partners, to consider what needs to be done to bring forward a pathfinder tidal lagoon scheme in Wales.

Ports Infrastructure

This workstream has three component parts

- Early-stage support: exploring the potential for WG support for the early stages of Ports planning and consenting for longer-term infrastructure development for both FLOW and fixed OW
- Operational de-risking options: exploring whether there is a role for WG (or other partners) to help secure infrastructure upgrades, by de-risking the early years of port operation when there is lack of certainty over the pipeline of work / revenue stream
- Potential supply chain support for FLOW: a gap analysis is being undertaken to explore whether there are obstacles to maximising the supply chain opportunities for Wales from FLOW, linked to ports. The second stage will involve identifying how those gaps are being or might be filled by WG, including potential role(s) for the MEP

Tidal stream

The MEP has three strands of work for tidal stream. These are:

- helping to deliver appropriate support to Magallanes, the Spanish company which has been successful in attracting UK government support via CfD in Auction Round 4 to deliver tidal stream energy at Morlais
- helping developers succeed in future UKG Auction Rounds, and
- scoping the delivery of a further tidal stream zones in Wales

Wave

A discovery piece of work is underway to understand the barriers to the development of wave energy on a commercial basis in Welsh waters.

Planning and Regulation

13a. Planning

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2250 – Planning & Regulation expenditure	1,999	-
BEL 2256 – Planning and Environment Decisions Wales	2,997	-
Purpose of BEL		
<p>This BEL encapsulates the support for planning and regulation under a number of themes.</p> <p>Supporting the operation of the planning system</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planning Inspectorate - WG contribution to the running costs of the Planning Inspectorate in Wales (PINS) for town and country planning and related legislation including work on Developments of National Significance (DNS) applications. • Planning Aid Wales - The budget supports Planning Aid Wales (PAW) to provide independent planning advice to enable communities (including town and community councils) and individuals to access the planning system. • Design Commission for Wales - This budget enables the Design Commission for Wales (DCfW) to support sustainable development and place making, including securing better-quality housing, industrial and commercial buildings and infrastructure schemes. • Regional Aggregates Working Parties (RAWPS) - The RAWPS for South and North Wales are technical groups which assist implementation of national planning policy on aggregates, providing a regional overview of aggregates supply, production and demand annually and monitor secondary/recycled materials. • Positive Planning - This budget supports change management including funding for Strategic Development Plans, specialist advice for DNS applications, Place Plans, and programme funded staff. • Government Legal Department - This is a demand led budget which funds Treasury Solicitors who defend the decisions of Welsh Ministers when they are challenged through the courts. • Online Planning Application Service - Online application platform underpinning the planning application system in Wales used by all LPAs and the development sector. <p>Accessible legislation and policy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welsh Planning Policy Development Programme - Supports evaluation and development of policy including Planning Policy Wales, National Development Framework, Technical Advice Notes and practice guidance. • Codification and Consolidation of Planning Law in Wales - This budget supports the work of the Law Commissions to simplify and consolidate planning law in Wales. The Commission is currently drafting a consultation paper that will be issued after the autumn seeking views from stakeholders on their proposed approach. 		

Building Regulations - This budget supports technical and professional work to inform changes to the Building Regulations in Wales, including the current and future reviews of Part L and Part B (Fire Safety).

Homelessness Prevention

14. Homelessness Support & Prevention

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1120 – Homelessness Support & Prevention	214,910	-
BEL 1083 – Housing Support Grant	-	-
Purpose of BEL		
<p>This BEL brings together the Housing Support Grant and Homelessness Prevention BELs into a single fund with a common theme of preventing homelessness and complementing the statutory support provided by LAs in this regard. Bringing the BEL lines together supports our policy intention to support progression toward prevention and Rapid Rehousing. Specifically, the new BEL will support;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Housing Support Grant – supports the delivery of front line housing support and homelessness services. It also helps people who are chronically affected by homelessness, such as rough sleepers, through for example outreach work.. • Funding for homelessness prevention and relief measures, such as Youth Homelessness Innovation Fund and Housing First projects • Funding for temporary accommodation as we transition to rapid rehousing • Restricting rent levels to LHA allowances for those at risk of homelessness through Leasing Scheme Wales <p>The Housing Support Grant, which has been maintained at the 2023/24 level, seeks to improve the outcomes of a range of individuals who are amongst the most vulnerable in society through the range of early intervention, prevention and support interventions. The grant's main purpose is to address the housing and housing related support needs of those individuals to prevent homelessness.</p> <p>.</p>		
Director	Emma Williams	
Deputy Director	Sarah Rhodes	
Key Contact	Sarah Rhodes	

Independent Living

15a. Housing Policy

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1100 – Housing Policy	1,368	-
Purpose of BEL		
<p>This BEL provides funding for a range of projects and activity to support delivery of Welsh Government housing related priorities, the support for implementation of new legislation, research and evaluation on-key policy priorities. These projects include Second homes, Leasehold Reform and implementing the Renting Homes Act.</p>		
Deputy Director	Sarah Rhodes	
Key Contact	Sarah Rhodes	

15b. Rapid Response to Independent Living

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1285 – Independent Living	5,103	19,500
Purpose of BEL		
<p>This BEL supports work to adapt homes to meet the needs of older and disabled people, helping them to live safely in their homes, avoiding hospital admission and supporting discharge from hospital.</p> <p>Front-line Care & Repair agencies are the priority for the Resource element of this budget. The role of Care and Repair agencies' is to provide services to help older people carry out improvements to their homes, thus allowing them to remain, and live independently, in their own properties. It is a cost-effective service, saving both the NHS and social care. The service provided is wide-ranging, including practical support with home improvements, management of building work, advice on suitable contractors and maximising benefit entitlements.</p> <p>The Capital element of this BEL supports the Rapid Response Adaptations Programme which enables people to live independently in their own homes for as long as possible by providing services and adaptations to their home in quick time. The project funding is currently allocated to 22 local authorities, 23 housing associations and 13 Care and Repair Agencies who deliver the services.</p>		

The funding supports people to maintain their independence and frees up bedspaces in the Health service to a financial benefit of £7.50 for every £1 invested under the programme.	
Budget Holder	Stuart Fitzgerald
Key Contact	Dan Jones

15c. Private Rented Sector

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
1182 – Private Rented Sector	-	1,500
Purpose of BEL		
<p>The Programme for Government Commitment for this investment area is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Develop a national scheme restricting rent to local housing allowance levels for families and young people who are homeless or who are at risk of homelessness. <p>Leasing Scheme Wales aims to lease properties in the PRS for use by local authorities to discharge their homelessness duties. The Scheme provides benefits for local authorities, tenants (who have access to longer term accommodation and the benefit of tenancy support akin to being a social tenant) and property owners. An intended consequence of the scheme is to also improve property standards within the PRS.</p> <p>It is intended that this scheme will be delivered in all Welsh local authorities. Each local authority will, provisionally, be set a target of 1% of their PRS to be leased through the scheme by year 5.</p> <p>To encourage property owners to lease their property through the scheme they are offered certain incentives, including capital incentives. These comprise incentives to improve the property either to the mandatory standards of the scheme or to improve the EPC rating of the property to at least a C.</p>		
Budget Holder	Sarah Rhodes	
Key Contact	James Hooker	

Housing & Care Fund

16. Housing & Care Fund

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 0986 – Housing & Care Fund	-	60,500
Purpose of BEL		
<p>The Housing & Care Fund responds to the Programme for Government commitment to support innovative housing development to meet care needs and also supports the commitment to fund regional residential services for children with complex needs ensuring their needs are met as close to home as possible and in Wales wherever practicable.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The HCF has 3 objectives; To increase the existing stock of housing with care including Extra Care housing in larger scale developments for older people and people with dementia and smaller scale developments to provide supported living accommodation for adults with a learning disability and/or ASD and others. 2. To support delivery of new small scale residential accommodation for children with higher needs in order to bring children back from, or avoid, out of county/out of country placements, as well as intermediate care settings in the community e.g. step up/step down. This objective e. 3. To provide a small fixed element of discretionary funding to enable Regional Partnership Boards to support Objectives 1 and 2 by enabling associated small scale investment e.g. in digital care technologies, improving existing housing with care settings, top ups to the mandatory DFG limit of £36,000 to enable disabled children and adults in most need to remain in their home and avoid residential care. 		
Deputy Director	Stuart Fitzgerald	
Key Contact	Dan Jones	

Achieve Quality Housing

17a. Major Repairs Allowance and Dowry Funding

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1061 – Major Repairs Allowance and Dowry Gap Funding	-	108,000
Purpose of BEL		
<p>The budget supports the MRA capital grant, allocated to 11 local authorities (LHAs) who have retained their council housing stock and forms part of their overall housing capital resources. MRA provides a financial contribution to the cost of LHAs' overall WHQS programmes to ensure their housing stock maintains the Welsh Housing Quality Standard (WHQS).</p> <p>The budget also supports Dowry Gap funding, provided to 10 Large Scale Voluntary Transfer (LSVT) housing associations which were established to accept their Local Authorities council housing. The grant ensures promises made to tenants, including reaching and maintaining the WHQS standard at the time of transfer are fulfilled.</p>		
Budget Holder	Andrea Street	
Key Contact		

17b. Residential Decarbonisation & Quality

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1065 - Residential Decarbonisation & Quality	1,673	92,000
Purpose of BEL		
<p>This BEL supports a key PfG commitment to Decarbonise more homes through retrofit, delivering quality jobs, training and innovation using local supply chains</p> <p>The Optimised Retrofit Programme (ORP) is the test and learn pathway to support landlords to understand how to decarbonise Wales' existing housing stock in ways that are good for people and the planet. The learning from the programme has informed the revised Welsh Housing Quality Standards (WHQS) 2023 published in November 2023 which sets the standards for existing homes in Wales</p> <p>Distribution of ORP funding moved to a formula basis from April 2023 and will be reviewed over the coming year to agree a revised approach to supporting decarbonisation, delivery of WHQS and ongoing innovation.</p>		

The revenue funding supporting this programme is for staffing and to run a net zero decarbonisation hub in Wales. There is also £173k within this BEL to fund the team responsible for the Regulation of RSLs.

Budget Holder	Andrea Street
Key Contact	

Increasing the Supply and Choice of Affordable Housing

18a. Social Housing Grant (SHG)

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 0982 – Social Housing Grants (SHG)	-	365,000
Purpose of BEL		
<p>This budget is broken down between £325 million for the main SHG Grant program and an additional £40 million of FTC Capital , £20 million of Development Loans for RSLs to supplement the main program and £20 million Help to Stay to provide struggling homeowners with a loan for up to 5 years to enable them to stay in their property</p> <p>Welsh Government has a Programme for Government commitment to build 20,000 low carbon social homes for rent t and a commitment to fundamentally reform homelessness services to focus on prevention and rapid rehousing.</p> <p>Social Housing Grant is the primarily source of grant funding to deliver the 20k commitment, increasing the stock of affordable homes is vital to our ambitions to make homelessness rare, brief and unrepeatd:</p> <p>The grant;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Delivers high-quality, warm secure and energy-efficient homes for people who need them most, helping meet housing need, reduce homelessness and fuel poverty. • Supports the foundational economy, construction industry and supply chain in Wales, delivering training and employment opportunities, including jobs and apprenticeships • Supports the transformational shift of homelessness services to a rapid rehousing approach, where those who experience homelessness are quickly supported back into a suitable permanent home. • Supports older people and those with additional care requirements to avoid dependence on residential or long-term care, reducing the call on the NHS. • Delivers good quality social housing which has a significant impact on people and communities, helping to achieve our long-term goal of ending homelessness, improving physical and mental health, ensuring those with complex needs receive the support they need 		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contact	Sian Coggins	

18b. Housing Finance Grant

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 0984 – Housing Finance Grant	4,100	-
Purpose of BEL		
<p>This funding, set up pre 2017/18 represents the legal commitment made by the Welsh Government to assist with the repayment of a 30-year bond private placement which has allowed RSLs to borrow around £120million of private finance to fund the development of additional affordable homes, costing £4.1m per annum. Phase 2 of the Housing Finance Grant was also completed with an allocation of £9million per annum of Resource Budget from reserves for a 30-year period. It was extended to include local housing authorities from 2018-19 onwards, known as the Affordable Housing Grant.</p>		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contact	Carrie Satherley	

18b. Land for Housing – Repayment

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000 (inc FTC)
BEL 0989 – Land for Housing	-	-3,000
Purpose of BEL		
<p>This is a loan scheme open to Registered Social Landlords to secure land in order to accelerate the development of housing schemes (including affordable housing which accounts for 78% of activity within the scheme.</p> <p>The scheme has reached maturity and is now in its repayment phase with a net £3 million to be returned to UK Treasury. Within this figure there will be an estimated repayment of £25 million of loans enabling £22 million of new loans to be given out</p> <p>Note: capital budget is FTC.</p>		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contact	Becky Olney	

Building Safety

19. Building Safety

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 2255 – Building Safety	4,500	127,670
Purpose of BEL		
<p>This BEL supports a key PfG commitment to Improve building safety so that people feel safe and secure in their homes</p> <p>The Welsh Building Safety Fund (WBSF) will address fire safety issues in high, and medium rise, housing. The fund supports survey work to identify fire safety issues such as non-compliant cladding, compartmentation and the installation of suppression and evacuation alert systems and then offers routes to remediation for all multi occupation residential buildings over 11 meters. The BEL also supports the Leaseholder Support Scheme which is established to support a small number of leaseholders that find themselves in significant financial hardship as a result of potential fire safety issues.</p> <p>The BEL also supports work to implement a new building safety regime that puts the safety and wellbeing of residents at its heart to ensure people feel safe in their homes and applies throughout design, construction and occupation of affected buildings.</p> <p>The overall Building Safety Capital programme has been subject to a change of budget profile to reflect more closely when payments will become due</p>		
Deputy Director	Andrea Street	
Key Contact	Jo Larnier	

Increasing the Supply and Choice of Market Housing

20a. Market Housing and Other Schemes

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000 (inc. FTC)
BEL 0987 – Market Housing and Other Schemes	-	72,000
BEL 0987 – Market Housing - Repayment	-	-2,830
Purpose of BEL		
<p>The current budget allocation is for an Empty Homes Grant scheme (EHG) which provides grant funding to bring long-term empty properties back into use as homes. Long-term empty properties are those that have been empty for more than 1 year. Up to £25,000 is available to owner-occupiers (or potential owner-occupiers) to contribute to the cost of remedial works identified to make a property habitable. The funding is conditional upon the applicant living in the property for a minimum of 5 years.</p> <p>In addition to this funding the BEL also operates the Help to Buy Scheme in Wales. The scheme aims to provide homeowners with support to purchase their own home. The majority of purchasers are first time buyers and the scheme can only be used for new build houses.</p> <p>Financial Transaction capital totals Allocation of £47m and repayment -£2.830m</p>		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Budget Holder	Rebecca Olney	

20b. Homebuy

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
980 – Home buy	-	4,000
Purpose of BEL		
<p>Homebuy is a shared equity home ownership support scheme, which is available on existing homes. The scheme is popular in rural areas, where new build homes are not readily available. Through the scheme an equity stake of 30 – 50% of the purchase price is funded by Welsh Government (WG), which is repaid on the sale of the home. No interest payments</p>		

are made on the equity stake. The scheme is managed by local authorities and Registered Social Landlords (RSLs).

Budget Holder	Stuart Fitzgerald
Key Contact	Becky Olney

Housing Revenue Fund

21. Housing Programme Revenue Fund

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 1181 – Housing Programme Revenue Funding	173	-
Purpose of BEL		
<p>Supporting this BEL will be approximately £750,000 of Revenue in the form of Interest from Land for Housing loans which will enable expenditure of £923,000.</p> <p>This budget funds research and evaluation and supports the delivery of the significant capital manifesto commitment of delivering 20,000 new affordable homes during this term of government. It also supports interventions such as Rural Housing Enablers, Co-operative housing, work to deliver Welsh Government land and evaluations into the condition of the housing stock in Wales.</p>		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contact	Sian Coggins	

Land Division

22. Land Release Fund

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
6410 - Land Release Fund	-1,550	25,000
6410 - Land Release Fund – Repayment		-9,361
Purpose of BEL		
<p>Supporting the expenditure in this BEL is Income of £3.8 million enabling expenditure of £2,250. This is broken down between 2 main areas £1,250 for the Land Policy Team and £1 million for UNNOS.</p> <p>This BEL supports the delivery of a key PfG to deliver 20,000 affordable low carbon homes. The fund is split into 2 areas, <u>Land and Buildings Development Fund</u></p> <p>The Land and Buildings Development Fund (LBDF) complements the ambitions of other interventions delivered across Welsh Government and wider public sector with the aim of unlocking the potential for developing public land for public good, particularly to meet the demands for social and affordable housing. The scheme is primarily intended to support the ambition for small scale, energy efficient, low carbon developments. The fund is particularly interested in applications seeking to unlock schemes that will utilise modern methods of construction, innovative technologies and deliver solutions at pace.</p> <p>LBDF is a targeted capital driven programme that concentrates on freeing up public land where development has stalled. It is intended to enable public bodies and public sector partners to overcome barriers to development i.e., bridge the “viability gap” and advance change.</p> <p>The initial years of the fund has demonstrated there is a significant amount of land in public ownership ready to be unlocked for development subject to the availability of funding. It also presents the opportunity to deliver much needed affordable housing to communities across Wales.</p> <p><u>Exemplar Sites budget</u></p> <p>will concentrate on bringing forward Welsh Government land holdings and acquiring new land for development. This provides a unique opportunity to contribute to the commitment set out in Programme for Government and ensure our land holdings are utilised in a way that contributes to securing the aims set out in the PfG and Well-being of Future Generations Act.</p>		
Budget Holder	Richard Baker	
Key Contact	Geraint Williams	

Regeneration

23a. Regeneration

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000 (inc. FTC)
BEL 4151 – Regeneration	-13,329	50,000
Purpose of BEL		
<p>Included within the Resource budget total is Income of £14 million relating to the estimated surplus from winding up RIFW (Regeneration Investment Fund Wales). This brings the total expenditure to £671,000.</p> <p>The regeneration capital budget supports the Transforming Towns programme. The focus of the program is sustainable growth of town and city centers through interventions that include improved biodiversity and green infrastructure; reuse of derelict buildings; increasing the variety of services on offer in towns with an emphasis on flexible working and living space; and access to services and leisure. The work to transform towns collaborates across Government to enhance existing investments such as public transport improvements and enhanced active travel routes.</p> <p>In addition, there is FTC Capital available for interest free loans to support the Transforming Towns program.</p> <p>The Resource Budget supports the grant funding commitments to the Coalfields Regeneration Trust and Groundworks Wales/North Wales. It also provides some support to the Transforming Towns capital programme by funding early project development costs, town plans and other consultancy work associated with the planning and reconfiguration of town centres.</p> <p>Capital budget includes £10m FTC.</p>		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contacts	Nick Williams	

23b. Cardiff Harbour Authority

BEL description	Resource Budget £'000	Capital Budget £'000
BEL 4162 – Cardiff Harbour Authority	5,400	-
Purpose of BEL		
<p>Cardiff Council assumed the role of Cardiff Harbour Authority (CHA) on 1 April 2000. The functions and responsibilities of CHA are detailed in an Agreement made between the Welsh Ministers and Cardiff Council under Section 165 of the Local Government Planning and Land Act 1980. The Section 165 Agreement obliges the Welsh Ministers to pay Cardiff County Council the amounts necessary to discharge its statutory functions. This budget provides the funding required by CHA to discharge these obligations and any additional duties relating to the Cardiff Bay Barrage Act 1993. This funding and any income generated through operating the CHA are ring fenced by Cardiff Council.</p> <p>The functions and responsibilities of CHA include:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Environmental & conservation management ○ Groundwater Monitoring & Management ○ Community & Events Liaison ○ Barrage operation & maintenance, including emergency planning & security ○ Harbour master duties & marine operations ○ Byelaw enforcement ○ Navigational safety security & emergency planning ○ Operation of Cardiff Bay Water Activity Centre Cardiff Sailing Centre and Cardiff International White Water 		
Budget Holder	Stuart Fitzgerald	
Key Contact		

15 Ionawr 2024

Y Cytundeb Cysylltiadau Rhyngsefydliadol: Y Pwyllgor Sefydlog Rhyngweinidogol Trafnidiaeth

Yn dilyn fy llythyr ar 6 Medi cyn y Pwyllgor Sefydlog Rhyngweinidogol Trafnidiaeth ar 13 Medi, mae cyd-hysbysiad bellach wedi'i gyhoeddi yn crynhoi'r trafodaethau ar fandad cerbydau Sero-allyriadau, diwygio'r rheilffyrdd a lefelau gwasanaeth gofynnol ar gyfer rheilffyrdd yn y cyfarfod. Fe'i cyhoeddwyd yn: [Hysbysiad gan y Grwp Rhyngweinidogol ar gyfer Materion Trafnidiaeth: 13 Medi 2023 - GOV.UK \(www.gov.uk\)](#).

Rwyf hefyd yn anfon copi o'r llythyr hwn at Mick Antoniw AS, y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad; y Gwir Anrhydeddus Elin Jones AS, y Llywydd; Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith.

Lee Waters AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd
Deputy Minister for Climate Change

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lee.Waters@llyw.cymru
Correspondence.Lee.Waters@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth Gymraeg sy'n dod i law yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Llyr Gruffydd AS

Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

18 Ionawr 2024

Annwyl Llyr,

Fel y gwyddoch, mae'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad yn gyfrifol am fonitro'r broses o weithredu cytundebau rhyngwladol nad ydynt yn ymwneud â masnach yn y Chweched Senedd.

Yn ystod ein cyfarfod ar 4 Rhagfyr 2023, buom yn ystyried y Cytundeb o dan Gofensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Gyfraith y Môr ar Gadwraeth a Defnydd Cynaliadwy o Amrywiaeth Fiolegol Forol mewn Ardaloedd y Tu Hwnt i Awdurdodaeth Genedlaethol ("cytundeb BBNJ"). Mae'r cytundeb hwn yn darparu ar gyfer cadwraeth a defnydd cynaliadwy o amrywiaeth fiolegol forol ardaloedd y tu hwnt i awdurdodaeth genedlaethol (y "moroedd mawr"), drwy weithredu darpariaethau perthnasol Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Gyfraith y Môr a chydweithrediad rhyngwladol effeithiol.

Er bod materion tramor a chysylltiadau rhyngwladol yn faterion a gedwir yn ôl, nid yw dilyn a gweithredu rhwymedigaethau rhyngwladol mewn meysydd datganoledig yn fater a gedwir yn ôl. Mae'r Cytundeb hefyd yn ymwneud â physgodfeydd, polisi morol a pholisi amgylcheddol, sy'n faterion sydd wedi'u datganoli i Gymru.

Mae'r Memorandwm Esboniadol yn manylu ar yr ymgysylltu rhynglywodraethol a gynhaliwyd mewn perthynas â'r cytundeb, gan gynnwys rhoi diweddariadau ac ymgynghori â'r llywodraethau datganoledig ar ddatblygiad y cytundeb.

Yn ystod ein trafodaeth ar y cytundeb, cytunwyd i dynnu sylw eich Pwyllgor ato, er gwybodaeth. Rydym hefyd yn bwriadu ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i ofyn am wybodaeth am:

- ei barn ynghylch y broses o roi diweddariad ac ymgynghori â'r llywodraethau datganoledig ar ddatblygiad y cytundeb;
- diweddariad ar ddeddfwriaeth sy'n ofynnol i weithredu'r cytundeb; a

- gwybodaeth am unrhyw waith rhynglywodraethol sy'n digwydd, neu sydd ar y gweill, i weithredu'r cytundeb, yn ogystal â chadarnhau pa strwythurau rhynglywodraethol presennol sy'n cael eu defnyddio.

Mae ein hadroddiad diweddaraf [ar gael yma](#).

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies

Huw Irranca-Davies

Cadeirydd

